

Beleidsvisie Zonnevelden in Zeist

oktober 2020

Programma Duurzaamheid

Inhoud

1. Inleiding	3
2. Zonnevelden in Zeist	4
3. Waardevol buitengebied beschermen	5
4. Kansencarta	7
5. Grenswaarden oppervlakte zonnevelden	9
6. Voorwaarden zonnevelden	11
6.1 Inleiding voorwaarden voor zonnevelden.....	11
6.2 Voorwaarden fysieke leefomgeving.....	12
6.3 Voorwaarden participatie	16
Bijlage A. toelichting te beschermen waarden in het buitengebied	20
A1. Landschap.....	20
A2. Natuur	21
A3. Cultuurhistorie	25
A4. Archeologie	26
A5. Recreatie	27
A6. Landgebruik, bodem en (grond)water	27
Bijlage B. toelichting per gebied	31
B1. Toelichting gebied A12-zone	32
B2. Toelichting gebied Zeist Zuid & West.....	34
B3. Toelichting gebied 'overige buitengebied Zeist'	38
Bijlage C. Aanvraagprocedure	39

1. Inleiding

Zeist is een mooie en bijzonder gelegen gemeente op de overgang van het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug naar het Kromme Rijngebied dat deel uitmaakt van het (voormalige) Nationale Landschap Rivierengebied. Van belang is een prettige leefomgeving voor de inwoners en bedrijven in de diverse kernen en het buitengebied. De vraag naar energie is hier onlosmakelijk mee verbonden.

Doelstelling energieneutraal Zeist

De gemeente Zeist wil zo snel mogelijk en uiterlijk in 2050 energieneutraal zijn. Dit betekent dat er fors minder energie gebruikt maar ook meer duurzaam opgewekt moet worden. In de routekaart 'Nieuwe Energie voor Zeist' is beschreven op welke manier Zeist op weg is naar een energieneutraal gemeente. Doel is om in 2030 33% van de noodzakelijke energiebesparing en 33% van de doelstelling in duurzame energie opwek te hebben gerealiseerd. Dit is een forse ambitie. Concreet betekent het 766 Terra Joule (TJ) duurzame opwek in 2030.

Waar en hoe kan die duurzame opwek vorm krijgen met behoud van de bijzondere waarden in onze gemeente en diverse andere ruimtelijke vraagstukken zoals woningbouw en infrastructuur? Eén van de bewezen duurzame technieken is zonne-energie. In de streefmix voor 2030 staat in de routekaart 296 TJ op dak (330.000 panelen) en 70 TJ aan zonnenvelden (35 hectare). De streefmix is een indicatie voor hoe de gemeente Zeist haar doelstellingen kan realiseren tot 2030. Als er minder zon op dak of minder windenergie gerealiseerd wordt, betekent dit dat een andere techniek meer moet opwekken.

De gemeente Zeist is het eens met de zogenaamde 'Zonneladder' ontwikkeld door de Natuur en Milieufederaties. De voorkeur voor duurzame opwek gaat uit naar zonnepanelen op daken en op andere reeds bebouwde gebieden en gronden die voor weinig andere doelen gebruikt worden (zoals parkeerplaatsen, vuilstort). De streefmix voor 2030 laat echter zien dat het benutten van die bronnen onvoldoende is om energieneutraal te worden. Zonnenvelden (en windenergie) in het buitengebied van Zeist zijn dus een belangrijke bron om de doelstellingen tot 2030 te halen. In elk geval tijdelijk, totdat wellicht door innovaties andere oplossingen beschikbaar komen.

Doel van deze beleidsvisie

Hoe willen we als gemeente een initiatief voor een zonnenveld beoordelen? Wat zijn daarbij belangrijke voorwaarden? Welke locaties bieden kansen, hoe komen we tot een goede afweging van belangen en welke waarden moeten daarbij zeker beschermd worden? Deze beleidsvisie biedt op deze vragen antwoord. De notitie dient als een beoordelingskader voor grootschalige opwek door *zonnenvelden in het buitengebied* van Zeist. Het document gaat niet over zonnepanelen binnen de bebouwde kom en geeft geen visie of voorwaarden voor zon op dak. Het hoge ambitieniveau en de aanpak van zon in de bebouwde omgeving maakt onderdeel uit van de overkoepelende nota 'Aanpak duurzame elektriciteit'.

Leeswijzer

Deze beleidsvisie geeft in H2 de klimaatdoelen weer. De te beschermen waarden staan beschreven in H3 en per stuk uitgewerkt in Bijlage A. De gemeente heeft de kansrijkheid van gebieden (H4) beoordeeld op basis van waarden zoals aangegeven door stakeholders en in bestaand gemeentelijk beleid. De grenswaarden (H5) geven aan hoeveel hectare aan zonnenvelden er maximaal vergund mag worden in de periode tot 2023. De voorwaarden voor bescherming van fysieke omgeving én participatie (H6) gelden voor ieder initiatief voor een zonnenveld. Bijlage B geeft meer gebiedsinformatie en bijlage C beschrijft de aanvraagprocedure. Deze beleidsvisie dient als richtsnoer voor de beoordeling van aanvragen.

2. Zonnevelden in Zeist

Het buitengebied van Zeist is om diverse redenen bijzonder. Het karakter van het buitengebied kan worden uitgedrukt in “waarden”. Bij de afweging van een initiatief voor zonnevelden is de impact op de volgende waarden van belang: landschap en uitzicht, natuur, cultuurhistorie, recreatie, archeologie, landgebruik, bodem, water en de omwonenden/ gebruikers van het gebied.

Zonnevelden kunnen theoretisch overal in het open gebied. Belangrijke waarden in de omgeving of specifieke kenmerken kunnen de wenselijkheid van een zonneveld beperken. Met dit beleidskader brengen we die belangen in beeld en vertalen we dit naar voorkeurslocaties en voorwaarden.

Om tot een juiste afweging van belangen te komen, vinden we het belangrijk om samen te werken met inwoners, bedrijven, gebiedsgebruikers en belangenvertegenwoordigers. Dit beleidskader is mede gebaseerd op hun inbreng. Daarnaast hebben we ons laten inspireren door omliggende gemeenten.

In dit beleid onderscheiden we 3 gebiedscategorieën in Zeist: een ‘groen’ gebied waar zonnevelden kansrijk zijn, een ‘oranje’ gebied waar zonnevelden beperkt kansrijk zijn en een ‘rood’ gebied waar zonnevelden niet kansrijk zijn. Kansrijk betekent hier: de kans op een vergunningverlening en goede landschappelijke inpassing van het initiatief. Dit is een ‘gemiddeld’ oordeel en geldt niet voor alle kavels in het gebied. Hoofdstuk 3 geeft een lijst gebieden waarin de gemeente terughoudend is met zonnevelden.

In bijlage A beschrijven we welke waarden van het landschap worden meegenomen in de beoordeling en inpassing van een zonneveld. Daarbij gaan we in op mogelijke verstoring van de waarden, de maatregelen om die verstoring tegen te gaan én om waarde toe te voegen bij het inpassen van een zonneveld.

De gemeente stelt grenswaarden en voorwaarden voor initiatieven voor realisatie van een zonneveld.

- De *grenswaarden* geven aan hoeveel hectare zonnevelden de gemeente maximaal toestaat tot eind 2023 voor ‘beperkt’ en ‘niet kansrijke’ gebieden. Zo kunnen we leren van initiatieven en flexibel omgaan met de snelle ontwikkelingen. In het ‘kansrijke’ gebied worden de mogelijkheden onderzocht voor zonnevelden én windmolens in een gebiedsproces met belanghebbenden.
- De *voorwaarden* voor zonnevelden zijn bedoeld om de belangen van fysieke leefomgeving en van omwonenden en andere gebiedsgebruikers te beschermen. De initiatiefnemer moet veel informatie én inpassingsmaatregelen bieden op basis waarvan de gemeenteraad besluit.

De initiatiefnemer moet samen met omwonenden tot een voorstel komen. De initiatiefnemer vraagt een voorgesprek aan en dient een principeverzoek in zodat de gemeente vroegtijdig mee kan denken. Zo kan de gemeente de voorwaarden nader specificeren qua omvang, landschappelijk inpassing, hoogte en opstelling, meervoudig ruimtegebruik, beheer van begroeiing, bodem en watersysteem. Omdat dit maatwerk vraagt, doen we dit per project in onderling overleg.

De gemeente heeft de voorkeur voor initiatieven waarin zoveel mogelijk omwonenden en aanliggende bedrijven, maar ook andere inwoners en bedrijven van Zeist actief deelnemen (denk aan omgevingstafels en lokale coöperaties). De gemeente stelt in H6 onder andere voorwaarden op het gebied van proces- en financiële participatie om de belangen van omwonenden en andere gebiedsgebruikers te beschermen.

Indien na een principeverzoek, binnen een periode van 4 maanden andere verzoeken worden ingediend die samen de grenswaarde in een ‘oranje’ of ‘rood’ gebied overstijgen, dan kan de gemeenteraad ertoe besluiten om met een ‘tender’systeem de meest passende initiatieven te selecteren. (Procedure: zie bijlage C). In het ‘groene’ kansrijke gebied worden pas aanvragen in behandeling genomen nadat een gezamenlijke gebiedsvisie voor het gehele gebied is opgesteld.

3. Waardevol buitengebied beschermen

Een zonneveld heeft onmiskenbaar invloed op haar omgeving. Door de belangen in het landschap goed in beeld te brengen, kunnen deze zorgvuldig met elkaar worden gewogen. We beschrijven in dit hoofdstuk welke waarden we in het buitengebied willen beschermen. De invloed van een zonneveld op de bijzondere karakteristieken van het Zeister buitengebied kan negatief zijn maar met speciale maatregelen kan een zonneveld ook een positieve invloed op de omgeving hebben. De gemeente weegt bij ieder concreet initiatief voor een zonneveld de impact op de omgeving af in relatie tot de voordelen van duurzame energieopwekking.

Of we een gebied als 'kansrijk' zien voor zonnevelden hangt sterk samen met de belangrijkste gebiedskenmerken en de te beschermen waarden. Op locaties waar de waarden teveel worden aangetast, zal de gemeente ervoor kiezen om ófwel geen zonneveld toe te staan ófwel alleen een zeer goed ingepaste variant. Paragraaf 3.1 bevat een lijst gebieden waar de gemeente zeer terughoudend is.

Voor de fysieke omgeving worden de te beschermen belangen onderverdeeld in de categorieën: landschap, cultuurhistorie, natuur, archeologie, recreatie, (agrarisch) landgebruik, bodem en water. Deze waarden spelen een meer of minder grote rol in de verschillende gebieden in het buitengebied in Zeist. Ze worden toegelicht in bijlage A en in de gebiedsinformatie in bijlage B.

Een andere categorie bestaat uit de belangen van omwonenden en andere gebruikers van het gebied rond het zonneveld. Hiervoor heeft de gemeente spelregels opgesteld. Doel is de 'lasten' te minimaliseren en de lusten zo goed mogelijk te verdelen. De initiatiefnemer stelt een participatieplan op voor zowel proces- als financiële participatie. Zie hoofdstuk 6.2.

Wanneer een zonneveld wordt toegestaan met duurzame energie opwekking als doel, zullen ter bescherming van de lokale waarden, eisen worden gesteld aan bijvoorbeeld de opstelling, landschappelijke en ecologische inpassing, combinatie van gebruiksfuncties, en participatie.

Het gebruik van de grond als zonneveld is tijdelijk. De oorspronkelijke bestemming blijft gehandhaafd. Daardoor is een nieuwe afweging mogelijk, om bijvoorbeeld de grond agrarisch te gaan benutten, na een periode van maximaal 30 jaar. Op sommige locaties kan een kortere duur wenselijk zijn zoals in het uitzonderlijke geval dat een zonneveld in natuur wordt ingepast. In groene contouren is de bestemming 'natuur' verplicht na exploitatie van een zonneveld, onafhankelijk van de huidige bestemming.

Gebieden waarin de gemeente terughoudend is met zonnevelden

De gemeente gaat in gebieden met bijzondere waarden terughoudend om met aanvragen voor zonnevelden. In deze gebieden is alleen een zonneveld mogelijk wanneer er een goede reden is om het zonneveld daar te plaatsen (en niet ergens anders), wanneer de daar aanwezige waarden niet significant worden aangetast, het gebied niet wordt verkleind, en er liefst direct en anders bij einde exploitatie een significante bijdrage wordt geleverd aan de instandhouding en liefst verbetering van de waarden/kwaliteit van het gebied.

Een voorbeeld kan zijn wanneer er in een groene contour nu geen financiële middelen zijn om het gebied aan NNN toe te voegen, dit wel mogelijk is na exploitatie van een zonneveld. Vanzelfsprekend werken de inrichting, inpassing, beheer en business case van het zonneveld toe naar de bestemming 'natuur'. Meer over de regels in NNN in bijlage A.

De gemeentelijke (en provinciale) terughoudendheid geldt voor in ieder geval de volgende gebieden:

- Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug
- NNN (inclusief bijbehorende ecologische verbindingen)
- Groene contouren (gebieden met als doel deze aan NNN te gaan toevoegen)
- Buitenplaatsen
- Aardkundige monumenten en provinciale gebieden met aardkundige waarde
- Grafheuvels
- Beschermd dorpsgezichten
- Potentiele woningbouwlocaties

Daarnaast is ook voor de volgende gebieden speciale aandacht:

- In ecologische verbindingzones is alleen een zonneveld mogelijk wanneer deze qua inrichting een plus biedt voor natuurwaarden, in samenspraak met deskundigen.
- Voor energie opwekking in of bij belangrijke weide- en akkervogelgebieden is een belangenafweging nodig, de opties voor mitigerende/compenserende maatregelen meewegende.
- Nabij rijks-/gemeentelijke monumenten worden de cultuurhistorische waarden en zichtlijnen meegewogen in de besluitvorming, vergelijkbaar met buitenplaatsen (zie bijlagen A en B).

Afbeelding: afspraken zijn nodig zodat een zonneveld in haar omgeving past. Een positieve bijdrage is mogelijk voor bijvoorbeeld natuur maar ook recreatie en educatie als de kwetsbaarheid van het gebied dit toestaat en binnen de juiste afspraken tussen initiatiefnemer en omwonenden.

4. Kansenskaart

Samen met inwoners en belangenorganisaties is geïnventariseerd welke belangen en specifieke gebiedskenmerken er in het buitengebied van Zeist spelen en waar eventueel ruimte voor zonnevelden kan worden gevonden. De te beschermen waarden verschillen per locatie. De gemeente onderscheidt drie categorieën gebieden waarin de mogelijkheden voor een zonneveld verschillen. Deze gebieden worden weergegeven in de kansenskaart.

Betekenis van de kleuren op de kansenskaart

De kansenskaart geeft in grote lijnen de kansen voor een zonneveld aan met drie kleuren:

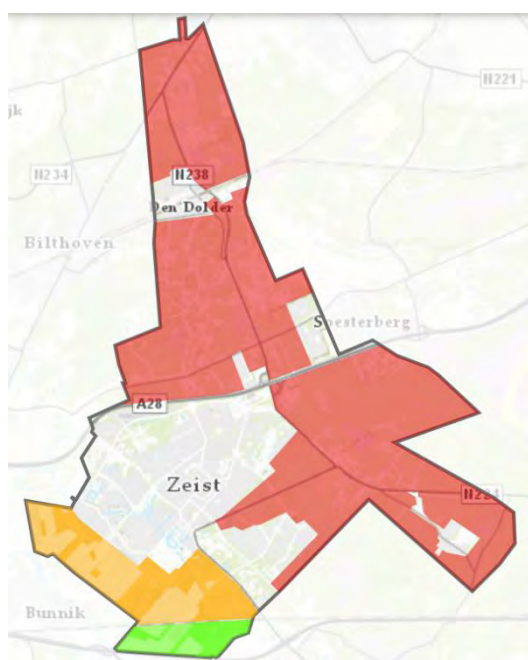
- **groen** = een kansrijk gebied voor de zorgvuldige inpassing van (grotere) zonnevelden
- **oranje** = beperkt kansrijk gebied oftewel 'terughoudend' - ruimte voor enkele kleinere velden
- **rood** = niet-kansrijk gebied, oftewel 'nee, tenzij' (dus: nee, tenzij het een kleinschalig zonneveld betreft dat bijzonder goed ingepast is en aan (bijna) alle bezwaren tegemoet komt)

NB! In ieder van deze gebieden, ook in het kansrijke gebied, komen kavels voor waar de waarden dusdanig hoog zijn, dat de gemeente zich terughoudend opstelt voor zonnevelden, zie hoofdstuk 3.

De situatie in Zeist voor zonnevelden is dan als volgt: we verdelen het buitengebied in 1 groen gebied, 1 oranje gebied en 1 rood gebied. De grenswaarde voor het oppervlak aan zonnevelden verschilt per gebied (zie hoofdstuk 5). De voorwaarden voor een zonneveld zijn in alle gebieden hetzelfde (zie hoofdstuk 6).

Disclaimer - de kaart geeft geen rechten

De gekozen kleur geldt als een gemiddelde voor het gehele gebied. Ieder initiatief voor een zonneveld wordt altijd individueel beoordeeld op basis van de exacte locatie en de directe omgeving. Daarvoor is een lokale uitwerking en vaak ook aanvullend onderzoek nodig. De initiatiefnemer is hier verantwoordelijk voor. De gemeente heeft altijd het recht een verzoek af te wijzen wanneer deze niet past in het geldende bestemmingsplan. Groen op de kansenskaart betekent daarom niet dat in dat gebied op iedere locatie een (grootschalig) zonneveld wordt toegestaan, er komen immers kavels voor zoals benoemd in de lijst in Hoofdstuk 3 waar de gemeente terughoudend is. Net zoals rood op de kansenskaart niet betekent dat in dat gebied elk initiatief voor een

zonneveld wordt afgewezen.

Afbeelding van online kansenskaart. De donkere vlakken binnen de gebieden 'kansrijk' en 'beperkt kansrijk' geven Natuur Netwerk Nederland en Buitenplaatsen aan, waar de gemeente terughoudend omgaat met zonnevelden.

Online kanskaart

U kunt de kanskaart online vinden via <https://tinyurl.com/zonnevelden-zeist>. Via de knoppen rechtsboven kunt u andere kaartlagen aanzetten die (naast andere karakteristieken) van belang zijn bij de kansrijkheid van een initiatief voor een zonneveld. De kaartlagen (behalve de kanskaart Zonnevelden) geven vaak gedetailleerde informatie per kavel en laten ook zien welke kavels in een gebied waarschijnlijk afwijken van het generieke oordeel qua kansrijkheid.

Toelichting kleurgebieden op kanskaart (meer info in bijlage B)

1. Kansrijk gebied: A12-zône

Het gebied tussen A12 en het spoor (treinverbinding Driebergen/Zeist – Bunnik) is potentieel kansrijk voor (grotere) zonnevelden. Het landgebruik is grotendeels agrarisch (veeteelt en fruitteelt). Echter, delen van het gebied zijn Natuur Netwerk Nederland (NNN) of buitenplaats waar de gemeente terughoudend is met een zonneveld. Daarnaast gaat extra aandacht bij de inpassing van een eventueel zonneveld uit naar behoud van de functie 'ecologische verbindingzone' en van de bodemkwaliteit. Agrarisch landgebruik moet een mogelijkheid blijven in de toekomst, na verwijdering van een eventueel zonneveld. Ook mag een zonneveld niet de komst van eventuele windmolens belemmeren.

2. Beperkt kansrijk gebied = 'Liever Niet'

Dit deel van het buitengebied loopt van het zuidwesten van Zeist tot aan de Driebergseweg in het oosten. De gemeente zet hier niet actief in op zonnevelden maar staat wel open voor aanvragen voor zorgvuldig ingepaste zonnevelden die de waarden in het gebied beschermen waaronder de natuur- en cultuurhistorische waarden. Het gemiddelde oordeel van dit gebied is 'beperkt kansrijk' (oranje op de kanskaart) omdat er naast enkele kansrijkere delen, diverse deelgebieden zijn waar de gemeente terughoudend is met zonnevelden (zoals Natuur Netwerk Nederland, buitenplaatsen of andere gebieden op de lijst in Hoofdstuk 3).

3. Niet-kansrijk gebied = 'Nee, tenzij'

In het overige buitengebied van Zeist is de kansrijkheid van een zonneveld erg klein. Het is er bosrijk, Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug en grotendeels de status van Natuurnetwerk Nederland (zie lijst H3).

Er kunnen locaties zijn waar deze bezwaren niet spelen en er ruimte is voor een klein goed ingepast zonneveld. Denk aan bestaande open plekken met voldoende zoninstraling nabij bebouwing. Bij een initiatief voor een zonneveld wordt er extra gelet op de functie van open plekken in of naast bosrijk gebied als foeragegebied voor dieren.

5. Grenswaarden oppervlakte zonnevelden

Elk initiatief voor een zonneveld in ieder van de drie gebieden moet rekening houden met de algemene voorwaarden (Hoofdstuk 6) en de gebiedskenmerken (bijlage B). De grenswaarde aan het totale oppervlak aan eventuele zonnevelden per gebied geldt voor de periode tot eind 2023. Daarna is een nieuwe afweging mogelijk, we kunnen leren van ervaringen en inspelen op innovatieve ontwikkelingen.

A12 zone (tussen A12 en het spoor)

Dit gebied is kansrijk voor (grotere) zonnevelden (groen op de kansenkaart) met uitzondering van de bijzondere gebieden genoemd in hoofdstuk 3. De gemeente stelt voor dit kansrijke gebied op dit moment geen bovengrens vast voor de oppervlakte aan zonnevelden. De gemeenteraad besluit hierover pas nadat er een uitgewerkt beeld is van de wensen, mogelijkheden en beperkingen voor goede inpassing van zonnevelden in dit gebied. Bij dit proces worden grondeigenaren, inwoners, direct omwonenden en organisaties betrokken met een duidelijk belang ter bescherming van de waarden beschreven in Bijlage A.

Zeist Zuid/West

Dit gebied is voor zonnevelden beperkt kansrijk (oranje op de kansenkaart). De gemeente vergunt daarom **in totaal niet meer dan 10 hectare aan zonnevelden in de periode tot eind 2023**. Gezien de diverse waarden in dit gebied, gaat de voorkeur uit naar meerdere kleine zonnevelden van 0-3 hectare, liefst nabij bebouwing. Twee zonnevelden mogen vanuit landschappelijk oogpunt niet direct naast elkaar worden geplaatst. Een groter zonneveld dan 3 hectare kan mogelijk zijn op een geschikte locatie waar de impact op de omgeving relatief beperkt is, indien nodig voor de business case en dit ruimte biedt voor extra inpassing.

Zeist Overig

In de rest van het buitengebied van Zeist zijn de kansen voor zonnevelden heel klein. Er zijn vrijwel geen geschikte locaties, vanwege de aanwezige waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie. De gemeente wil toch iets aan ruimte bieden voor het geval er locaties blijken te zijn waar een zonneveld dusdanig zorgvuldig wordt ingepast dat het aan de verschillende bezwaren tegemoet komt. Er mag **in totaal niet meer dan 5 hectare aan zonnevelden worden vergund in de periode tot eind 2023**. Dit kunnen één of meerdere kleine zonnevelden op open terrein zijn. Naast schaduwwerking, dient de grootste zorg uit te gaan naar foerageermogelijkheden van dieren in de nabijgelegen (bos)gebieden.

Definitie van de oppervlakte van een zonneveld

De maximale omvang van zonnevelden is bedoeld exclusief landschappelijke inpassing. Een toelichting:

- onder de oppervlakte van het zonneveld valt in ieder geval: de grond onder de zonnepanelen, de tussenliggende stroken, onderhoudspaden en de technische installaties (o.a. transformatorhuisjes);
- onder de landschappelijke inpassing kunnen vallen: landschapselementen/ ruimte voor natuur rond/binnen zonneveld zoals bomen, struiken/ruigtes voor agrarisch gebruik of bloemrijk landschap.

Wat gebeurt er als initiatieven boven de grenswaarde uitstijgen

Normaal gesproken worden aanvragen behandeld op volgorde van binnenkomst en wordt ieder initiatief op zijn merites (kwaliteiten) beoordeeld. Als na het eerste initiatief binnen 4 maanden tijd meer initiatieven via een principeverzoek bekend worden gemaakt bij de gemeente en deze overstijgen samen de grenswaarde in een gebied, dan kan de gemeenteraad besluiten over te gaan tot een tendersysteem.

Op die wijze kan de gemeente voorrang geven aan die initiatieven die het best passen bij het beleid. Zie ook Bijlage C 'aanvraagprocedure'.

6. Voorwaarden zonnevelden

Initiatieven voor zonnevelden moeten voldoen aan voorwaarden voor de fysieke leefomgeving en voor de participatie met inwoners en bedrijven. Info van belang bieden bijlage A (waarden), bijlage B (gebieden). Hoofdstuk 6 bestaat uit de volgende paragrafen:

6.1 Inleiding voorwaarden voor zonnevelden

6.2 Fysieke Leefomgeving

- Beleidsvoorwaarden fysieke leefomgeving
- Aan te leveren informatie bij aanvraag principe-uitspraak
- Aan te leveren informatie bij vergunningaanvraag

6.3 Participatie

- Procesparticipatie: betrekken van direct omwonenden, maatschappelijke organisaties met een belang in het gebied en nabije bedrijven
- Financiële participatie: betrekken van inwoners en bedrijven van de gemeente
- Beleidsvoorwaarden participatie
- Aan te leveren informatie bij aanvraag principe-uitspraak
- Aan te leveren informatie bij vergunningaanvraag

6.1 Inleiding voorwaarden voor zonnevelden

Dit beleidsplan Zonnevelden beschrijft waarom en waar de gemeente ruimte biedt voor zonnevelden en met welke waarden er rekening moet worden gehouden. Daarbij horen diverse voorwaarden waaraan ieder concreet initiatief voor een zonneveld moet voldoen. Deze voorwaarden zijn bedoeld om de fysieke leefomgeving (omgevingswaarden) te beschermen en te komen tot voldoende lokale participatie.

Er gelden enkele beleidsvoorwaarden waaraan de gemeente een aanvraag toetst. Daarnaast moet informatie worden aangeleverd, ook dit zijn voorwaarden voor (de aanvraag van) een zonneveld.

De gemeente wil namelijk een oordeel geven over de zorgvuldigheid waarmee een zonneveld wordt ingepast, ingericht en georganiseerd. Daarvoor is inzicht nodig in welke mate de initiatiefnemer rekening houdt met de vele belangen. Als voorwaarde geldt daarom het aanleveren van informatie over de impact op de verschillende fysieke waarden in de omgeving en de participatie.

Bij het voorgesprek en verzoek om een principe-uitspraak van de gemeente, levert de initiatiefnemer een plan op hoofdlijnen aan. Na een positieve principe-uitspraak, kan de initiatiefnemer het plan verder uitwerken met onderzoeken, ontwerpen, gesprekken en het formuleren van alternatieven voor de inrichting. De beschikbare informatie neemt toe en vormt de basis voor procesparticipatie.

Ook deze procesparticipatie is een voorwaarde. Dat wil zeggen dat omwonenden, bedrijven en maatschappelijke organisaties met een belang in het gebied, tijdig betrokken worden. Doel is dat de lasten voor de directe omgeving worden geminimaliseerd en er ook positieve veranderingen plaatsvinden voor de omgeving. Als laatste geldt een inspanningsverplichting voor financiële participatie. De gemeente streeft naar bij voorkeur 100% en minimaal 50% lokale financiële participatie en zeggenschap over het zonneveld tijdens de exploitatiefase, voor alle geïnteresseerde inwoners en bedrijven in de gemeente.

6.2 Voorwaarden fysieke leefomgeving

Beleidsvoorwaarden fysieke leefomgeving

De aanvraag wordt getoetst op de volgende beleidsvoorwaarden:

- De initiatiefnemer stemt in met alle gemeentelijke voorwaarden én de afspraken in de op dat moment geldende 'Gedragscode Zon op Land' (zonne-branche en diverse belangenorganisaties).
- De initiatiefnemer geeft aan hoe schade aan natuur-, landschaps-, cultuurhistorische waarden en waarden van bodem en (kwel)water wordt vermeden en/of wordt gecompenseerd.
- Aanleg van zonneveld moet buiten het broedseizoen en in alle jaargetijden met aandacht voor de natuur zodat graaf- en/of bouwwerkzaamheden geen nest-, rust- en verblijfplaatsen verstoren.
- De initiatiefnemer hanteert de principes natuurinclusief en landschapsinclusief ontwerpen¹
- Vergraven van bodemstructuren en verharding van de bodem wordt zoveel mogelijk voorkomen.
- Oude landschapsstructuren worden hersteld waar mogelijk en nieuwe structuren worden aangebracht in overleg. Deze structuren blijven behouden nadat het zonneveld wordt verwijderd.
- Het zonneveld houdt voldoende afstand tot recreatiegebieden en -routes met name waar sprake is van open zichtlijnen. Langs routes wordt voorkomen dat de recreant een significante periode zicht heeft op het zonneveld. De inrichting van het zonneveld qua verkaveling, hoogte en afscherming wordt hier op aangepast (dit in afweging met het gebruikelijke uitgangspunt dat de natuurlijke verkaveling wordt gevolgd). In gebieden die niet ecologisch kwetsbaar zijn, wordt zo mogelijk een extra recreatieve waarde toegevoegd (denk aan wandelroutes, uitkijpunten, elektrische laadpunten, educatie in de vorm van informatieborden).
- Er mogen geen sloten worden gedempt en de bodem mag niet geëgaliseerd worden. Voor eventuele nieuwe aanleg van sloten is in elk geval toestemming van het waterschap nodig.
- Desgevraagd geeft de initiatiefnemer informatie over de herkomst van financiering (wet Bibob).
- Er worden geen materialen toegepast waaruit mogelijk uitloging of andere vormen van verontreiniging plaatsvindt.
- Het zonneveld mag maximaal 30 jaar geëxploiteerd worden.
- Aan het einde van de exploitatietermijn wordt de volledige installatie verwijderd en worden de onderdelen of materialen hergebruikt op het hoogst haalbare niveau.
- De huidige bestemming van de grond blijft gehandhaafd. De bodemkwaliteit wordt hersteld naar in ieder geval de oorspronkelijke kwaliteit zodat terugkeer naar de huidige functie mogelijk is.
- In geval van 'groene contour' mag een zonneveld maximaal 25 jaar geëxploiteerd worden en wordt de bestemming na einde exploitatie omgezet in 'natuur'.
- In gebieden kansrijk voor grootschalige windenergie, zorgt de initiatiefnemer voor een inrichting van het zonneveld die de mogelijkheid voor windenergie niet blokkeert.

Aan te leveren informatie bij aanvraag principe-uitspraak

Voor het vooroverleg en de aanvraag principe-uitspraak levert de initiatiefnemer een eerste set aan informatie in een 'plan op hoofdlijnen' met liefst enkele varianten. Dit bevat in ieder geval:

¹ Zie o.a. 'Zorgen om landschap – Naar een landschapsinclusief omgevingsbeleid'

- Feitelijke info over het beoogde zonneveld inclusief grondgebruik:
 - exacte locatie, huidige bestemming en huidig grondgebruik
 - huidig omringend grondgebruik en verwachte ontwikkelingen (bv woningbouw, natuur)
 - onderbouwing waarom juist hier een zonneveld (deze onderbouwing is extra van belang in de gebieden genoemd in H3 waar de gemeente zich terughoudend opstelt)
 - beschrijving op hoofdlijnen waarom een zonneveld hier niet verstorend is voor de agrarische en overige bedrijvigheid in de omgeving
 - inschatting van het gewenste grondgebruik na exploitatietermijn zonneveld
 - omvang van het zonneveld in hectares (zie 'H5. Grenswaarden' voor definitie)
 - aantal panelen, geïnstalleerd vermogen en verwachte opbrengst in kWh/jaar
 - verwachte gebruiksduur van de installatie
 - kans van het initiatief op benodigde netaansluiting

- Impact op natuur
 - quickscan van huidige **en waar relevant potentiële** natuurwaarde van beoogde kavel
 - quickscan van huidige **en waar relevant potentiële** natuurwaarde omliggende gebied
 - positie ten opzichte van NNN, ecologische verbingszone, groene contourgebieden, bosgebied en open gebieden daarbinnen
 - verantwoording op hoofdlijnen van locatiekeuze voor zonneveld, in relatie tot natuur
 - beschrijving op hoofdlijnen wat de mogelijke impact is van het zonneveld op de natuur
 - beschrijving aanpak om tot maatregelen te komen die de negatieve impact tegengaan en een positieve bijdrage leveren aan natuurwaarden

- Impact op landschap, cultuurhistorie **en aardkundige waarden**
 - zicht op de installatie vanuit omwonenden en andere gebiedsgebruikers
 - beschrijving op hoofdlijnen van de landschappelijke, cultuurhistorische en **aardkundige** waarden van het kavel en omringende gebied
 - verantwoording op hoofdlijnen van locatiekeuze voor zonneveld, in relatie tot landschap en cultuurhistorie
 - aanpak om aan te tonen dat de landschappelijke, cultuurhistorische en **aardkundige** waarden niet onevenredig worden aangetast inclusief waarom zonneveld past in maat en schaal van landschap
 - beschrijving van de aanpak om het zonneveld goed in te passen en in te richten in relatie tot landschap, cultuurhistorische en **aardkundige** waarden

- Impact op recreatie, archeologie, bodem en water
 - quickscan recreatie (locatie, omliggende recreatie, zorgen en kansen) – zie ook beleidsvoorwaarde over recreatie
 - archeologische verwachtingswaarde
 - quickscan bodemkwaliteit en water
 - beschrijving van de aanpak in relatie tot de impact op de bodemkwaliteit

Aan te leveren informatie vergunningaanvraag

De gemeente kan extra (specifieke, lokale) voorwaarden meegeven bij een positieve principe-uitspraak. De initiatiefnemer werkt vervolgens samen met de omgeving de plannen verder uit voor de definitieve aanvraag.

De initiatiefnemer levert alle informatie gevraagd bij de aanvraag principe-uitspraak (nader gedetailleerd en aangepast aan nieuwe inzichten) opnieuw in bij de vergunningaanvraag. Daarnaast levert de initiatiefnemer bij de vergunningaanvraag in ieder geval de volgende informatie aan:

- Feitelijke info over het beoogde zonneveld inclusief grondgebruik:
 - hoogte van de installatie
 - afstand tussen rijen zonnepanelen (let op landschap, bodem, begroeiing, beheer, water)
 - positie op het kavel (installatie moet passen in de natuurlijke verkaveling)
 - positie t.o.v. de zon (incl. risico op hinder door schittering en reflectie van zonlicht)

- Bij agrarische bestemmingen:
 - beschrijving agrarische waarde (kwaliteit voor agrarische productie) ten opzichte van andere gebieden
 - onderzochte mogelijkheden kavelruil voor zonneveld op relatief laagwaardige grond
 - beschrijving of er een combinatie mogelijk is van een zonneveld met kleinschalige (kringloop)landbouw
 - voorkoming doorsnijding landbouwgebieden
 - voorkomen verstoring van bedrijfsvoering nabije bedrijven (zie ook beleidsvoorwaarden procesparticipatie)

- impact op natuur ²
 - gedetailleerde beschrijving huidige **en waar relevant potentiële** natuurwaarde van dit kavel en het omliggende gebied
 - dit op basis van een onafhankelijk natuuronderzoek (inclusief veldonderzoek)
 - waarin alle soorten worden meegenomen waarop een zonneveld invloed kan hebben, dus niet beperkt tot beschermde soorten
 - mogelijke impact op (omliggende) natuur, beschrijving maatregelen om negatieve impact tegen te gaan, beschrijving alternatieve afrastering en passagemogelijkheden dieren
 - beschrijving maatregelen met positieve bijdrage op huidige natuurwaarde ³
 - beschrijving eventuele compenserende maatregelen elders
 - beschrijving impact en compensatiemogelijkheden specifiek op weide- en akkervogels (incl kring van 200 à 300 meter)

- impact op het landschap en cultuurhistorie
 - beschrijving van de kernkwaliteiten, structuren, aardkundige waarden⁴
 - mogelijke impact van zonneveld op landschap en (zicht op) cultuurhistorie
 - wijze waarop de inrichting rekening houdt met landschappelijke en cultuurhistorische waarden, aantasting van waarden tegengaat en kwaliteit toevoegt
 - aantonen dat de landschappelijke en cultuurhistorische waarden niet onevenredig worden aangetast en dat de omvang past in de maat en schaal van het landschap
 - wijze waarop de inrichting rekening houdt met de wensen van omwonenden
 - in welke mate er landschappelijke structuren worden aangebracht/hersteld
 - voor landgoederen, buitenplaatsen⁵ en andere belangrijke cultuurhistorische structuren: extra argumentatie waarom zonneveld juist op deze locatie gewenst is

² Zie 'Checklist Natuurbelangen grondgebonden zonneparken', 'Zonneparken natuur landbouw (WUR, 2019)'.

³ Voorbeelden zijn: 'stepping stone' creëren in ecologische verbinding, akkerranden/ kruidenrijke gewassen

⁴ Zie o.a. de kwaliteitsgidsen Utrechtse Landschappen van de Provincie Utrecht

⁵ Zie o.a. de 'Leidraad behoud door ontwikkeling op historische buitenplaatsen (Provincie Utrecht, 2014)' en de betreffende buitenplaatsbiotoop: 'De Utrechtse Buitenplaatsbiotoop (Provincie Utrecht, 2013)'

- hoe levert het zonneveld een bijdrage aan de duurzame instandhouding van de waarden van die buitenplaats of anderszins cultuurhistorische structuur.
- zorgvuldig inpassingsplan met als doel zo veel als mogelijk belangrijke zichtlijnen en landschapselementen in stand te houden
- impact op recreatie/educatie (zie ook beleidsvoorwaarden)
 - beschrijving hoe het zonneveld rekening houdt met huidige recreatie
 - (niet van toepassing in ecologisch kwetsbare gebieden): beschrijving hoe het zonneveld een waarde toevoegt voor toekomstige recreatie en educatie inclusief beleving van landschap en cultuurhistorie
 - beschrijving hoe dit is afgestemd met omwonenden en belangenbehartigers
- impact op landbouw, grondgebruik, bodem(ecologie)⁶, (grond)water, en archeologie
 - huidige bodemkwaliteit/samenstelling (nulmeting biologisch, chemisch en (grond)water)
 - huidige waterhuishouding (o.a. waterpeil, infiltratie/kwel(druk), afwatering, sloten)
 - verwachte impact en voorgestelde maatregelen voor behoud/versterken van bodemkwaliteit (ecologie, chemie, archeologie, grondwater, kweldruk⁷)
 - wijze van monitoring van genoemde kwaliteiten
 - maatregelen die tussentijds mogelijk zijn bij negatieve monitoringsresultaten
 - wijze van afwatering (van belang voor watersysteem én archeologie)
 - wijze van fundering, mate van verharding (relatie met archeologie en bodemkwaliteit)
 - mogelijkheden voor meervoudig grondgebruik tijdens exploitatie zonneveld
- vast te leggen afspraken:
 - met Waterschap (incl gespreksverslag van vroegtijdig vooroverleg)
 - met Veiligheidsregio Utrecht (VRU) (over bereikbaarheid van zonneveld voor veiligheidsdiensten, bluswater, afschakeling elektriciteit, etc)
 - 'Inrichtings- en (bijbehorend) beheerplan' inclusief gemaakte afspraken met naburige agrarische bedrijven en natuurbeheerders, en hun eventuele rol in de uitvoering
 - beschrijving van de financiering van toekomstige maatregelen zoals infrastructurele voorzieningen, verwijdering zonneveld en herstel bodemkwaliteit.
 - bijdrage die initiatiefnemer wil leveren aan (samen met onderzoeksinstellingen) vergaren

⁶ Zie o.a. het rapport: 'Zonneparken natuur en landbouw (WUR, 2019)' en het artikel: 'Zonneparken en bodemafdekking (Kok, L. et al, 2017)'.

⁷ Denk aan onder andere voorkoming verdichting, behoud bodemleven, verbetering waterinfiltratie, benutten kansen voor waterberging, bodemsanering

van extra kennis over de impact van zonnevelden op ecologie, bodem en water

6.3 Voorwaarden participatie

De gemeente Zeist streeft ernaar dat inwoners, maatschappelijke organisaties met een belang in het gebied en nabije bedrijven zo veel mogelijk participeren in de ontwikkeling van zonnevelden⁸. Een zonneveld verandert immers de leefomgeving en aan inwoners en bedrijven wordt gevraagd om die verandering te accepteren.

We onderscheiden procesparticipatie en financiële participatie tijdens de voorbereidende én de exploitatiefase van een zonneveld. Voor de initiatiefnemer geldt een inspanningsverplichting voor beide vormen van participatie. Deze speelt een belangrijke rol in de beoordeling van de vergunningaanvraag.

De initiatiefnemer kan gebruik maken van de 'handreiking participatie in duurzame energie projecten' en de 'participatiewaaier' (te vinden op klimaatakkoord.nl).

Procesparticipatie: betrekken van direct omwonenden en nabije bedrijven

De gemeente stelt als voorwaarde dat omwonenden, bedrijven en maatschappelijke organisaties met een belang in het gebied, tijdig betrokken worden. Daarbij moeten zij inbreng kunnen leveren in de inpassing, inrichting en organisatie van een zonneveld.

Doel is de lasten van het zonneveld voor de omgeving te minimaliseren door goede inrichting en afspraken. Ideeën en wensen van betrokkenen kunnen het gebied een positieve impuls geven.

De initiatiefnemer kan afspraken maken met de directe omgeving binnen de inrichting en exploitatie van het plan. Ook kan er een gebiedsfonds worden gevuld met een vast bedrag en/of een percentage van de opbrengst. Hieruit kunnen omwonenden en nabijgelegen bedrijven projecten financieren die ten goede komen aan de leefomgeving en duurzaamheid.

Naast omwonenden is er ook veel aandacht voor omliggende agrarische en niet-agrarische bedrijven zoals beschreven in de beleidsvoorwaarden participatie.

Financiële participatie: betrekken van inwoners en bedrijven van de gemeente

Uit projecten elders is gebleken dat financiële betrokkenheid en medezeggenschap bijdragen aan acceptatie en draagvlak onder inwoners en bedrijven in de gemeente. De gemeente streeft naar 100% lokale participatie, maar 50% is het minimum. Daarmee wordt financiële participatie bedoeld inclusief zeggenschap tijdens de exploitatie van het zonneveld. Doel is dat een deel van de opbrengsten uit het zonneveld terecht komt bij inwoners en bedrijven in de gemeente die mee willen investeren. De inrichting van een gebiedsfonds voor de directe omgeving is genoemd onder procesparticipatie.

Beleidsvoorwaarden participatie

Procesparticipatie richting omwonenden:

⁸ zie o.a. ook de publicatie: 'Wind- en zonneparken realiseren samen met bewoners (Natuur- en Milieuorganisaties & Energie samen, 2019)'

- Een ruime kring van bewoners en bedrijven wordt betrokken (te bepalen in het vooroverleg)
- Zij kunnen inbreng leveren in de voorbereidende fase van inpassing en inrichting.
- Deze kring is ruimer dan alleen omwonenden die direct zicht hebben op het initiatief.
- De initiatiefnemer zet zich in om de lasten voor omwonenden te verminderen en tegelijk positieve kwaliteiten toe te voegen waaraan de omgeving behoefte heeft.
- Ook stakeholders met gebiedskennis worden vroegtijdig betrokken.

Procesparticipatie richting nabije agrarische en niet-agrarische bedrijven:

- Bij een zonneveld op agrarische grond spant de initiatiefnemer zich in om tot een zonneveld te komen op 'grond met een lagere waarde voor agrarische productie'. Daarbij worden landbouwgebieden zo min mogelijk doorsneden. De mogelijkheden van kavelruil worden besproken met andere agrariërs. Zie ook 'voorwaarden fysieke leefomgeving'.
- Koepelpartijen kunnen hierbij ondersteunen zoals de regionale afdeling van LTO en ANV.
- Afstemming wordt gezocht en zo nodig worden afspraken gemaakt met nabijgelegen bedrijven zodat hun (huidige en toekomstige) bedrijfsvoering zo min mogelijk wordt belemmerd.
- Een 'inrichting- en beheerplan' wordt opgesteld voor het gehele terrein afgestemd met de wensen van omwonenden en nabijgelegen bedrijven. Waar mogelijk worden lokale bedrijven betrokken in de uitvoering van beheer en onderhoud van het terrein en de panelen.

Financiële participatie:

- De initiatiefnemer heeft een inspanningsverplichting om te streven naar:
 - alle inwoners en bedrijven uit de gemeente kunnen financieel participeren en is er sprake van 100% lokaal eigendom inclusief medezeggenschap voor de deelnemers
 - als bovenstaande niet mogelijk is, dan streeft de initiatiefnemer naar **tenminste 50%** lokaal eigendom en participatie te organiseren inclusief medezeggenschap voor de deelnemers
 - indien bovenstaande opties niet mogelijk zijn, wordt dit onderbouwd en wordt beschreven op welke wijze omwonenden en andere inwoners en bedrijven in de gemeente financieel kunnen participeren.

Aan te leveren informatie bij aanvraag principe-uitspraak

- Wijze waarop procesparticipatie wordt vormgegeven gedurende het voorbereidingsproces. Wie worden er betrokken, op welke wijze en op welke onderdelen van inpassing en inrichting kunnen betrokkenen inbreng leveren op de planvorming.
- Wijze waarop de inspanningsverlichting voor financiële participatie wordt vormgegeven.

Aan te leveren informatie vergunningaanvraag

- Wijze waarop procesparticipatie is uitgevoerd (inclusief verslagen van gesprekken, informatieavonden, wie zijn er betrokken)
- Beschrijving van verkregen inbreng en wat er is overgenomen aan wensen
- Positieve bijdragen/toevoeging aan gebiedskwaliteiten die worden gerealiseerd en of er sprake is van een gebiedsfonds
- Wensen en zorgen die resteren er bij omwonenden, **maatschappelijke organisaties met een belang in het gebied** en nabije bedrijven
- Beschrijving van afspraken voor lokale werkgelegenheid bij aanleg, beheer, onderhoud en beveiliging van de installatie en het terrein

- Beschrijving van financiële participatie en zeggenschap voor inwoners en bedrijven van de gemeente, vastgestelde overeenkomsten en eventuele gemaakte afspraken met andere partijen

Afbeelding: de samenwerking met de omgeving en lokale partijen gaat niet alleen over participatie in de voorbereiding en financiering maar om de fasen van aanleg van de installatie, exploitatie (inrichting, beheer, onderhoud en beveiliging) en afronding (verwijdering en hergebruik van panelen, herstel van het gebied)

BIJLAGEN

Bijlage A. toelichting te beschermen waarden in het buitengebied

A1. Landschap	19
A2. Natuur	20
A3. Cultuurhistorie	24
A4. Archeologie	25
A5. Recreatie	26
A6. Landgebruik, bodem en (grond)water	26

Bijlage B. toelichting per gebied

B1. Toelichting gebied A12-zone	31
B2. Toelichting gebied Zeist Zuid & West	33
B3. Toelichting gebied 'overige buitengebied Zeist'	37

Bijlage C. Aanvraagprocedure **38**

Bijlage A. toelichting te beschermen waarden in het buitengebied

Deze bijlage licht toe welke invloed zonnevelden in algemene zin kunnen hebben op:

- A1. Landschap
- A2. Natuur
- A3. Cultuurhistorie
- A4. Archeologie
- A5. Recreatie
- A6. Landgebruik, bodem en water

Specifieke kenmerken van het buitengebied in Zeist staan per gebied beschreven in bijlage B.

De diverse afbeeldingen zijn kaartlagen te vinden op <https://tinyurl.com/zonnevelden-zeist>

Eventuele negatieve impact van een zonneveld op deze waarden in het landschap, moet zoveel mogelijk worden tegengegaan, en anders worden gecompenseerd in de nabije omgeving. Ook moeten maatregelen worden genomen die juist voor een positieve impact zorgen op de locatie of de nabije omgeving. De voorwaarden ter bescherming van de waarden staan beschreven in hoofdstuk 6. De kosten komen voor rekening van de initiatiefnemer.

A1. Landschap

De impact op het landschap (inclusief het uitzicht) wordt bepaald door:

- Landschappelijke structuur: een zonneveld voegt een structuur toe. De gemeente kijkt mee met een initiatiefnemer hoe het beeld zo dicht mogelijk bij het oorspronkelijke beeld kan blijven en hoe de bestaande beeldkwaliteit versterkt kan worden. Bij een zonneveld in open gebied, verandert het uitzicht. Verkaveling, hoogte en afscherming staan in een sterke relatie tot elkaar:
- Verkaveling: in ieder geval moet een zonneveld passen in de natuurlijke verkavelingsstructuur en/of infrastructurele/ of andere grote lijnen in het landschap volgen, rekening houdend met bestaande zichtlijnen⁹
- Hoogte: een reguliere opstelling is vaak tussen de 1,50 en 2,50 meter hoog. Een lagere opstelling is mogelijk, maar heeft vaak nadelen voor de bodem. Waar geen sprake is van bestaande bebouwing en beplanting, is het de hoogte van de zonnepanelen installatie die bepaalt hoeveel het achterliggende landschap zichtbaar blijft. De hoogte bepaalt ook de afstand tussen de rijen, in welke mate er multifunctioneel landgebruik mogelijk is en de toetreding van zonlicht en verspreiding van regenwater over de bodem.
- Afscherming: soms is er afscherming gewenst vanaf bepaalde zichtlijnen. Positief is dat afscherming de panelen uit het zicht onttrekt. Nadeel is vaak dat ook het zicht op het achterliggende landschap verandert. Van belang is daarom de hoogte van de opstelling, het hekwerk (eis diverse verzekeraars) en van de afscherming. Nieuwe beplanting moet passen binnen het landschapstype zoals houtsingels, geriefhoutbosjes, solitaire bomen, hoogstamfruit,

⁹ Zie o.a. 'Landschapsontwikkelingsplan Kromme Rijngebied + (Brons & Partners, 2009)', 'Beeldkwaliteitsplan Kromme Rijngebied + (Brons & Partners, 2010)', Kwaliteitsgidsen landschappen (Provincie Utrecht, 2011)'.

een haag. De omwonenden en landschapscoördinator hebben invloed op de mate en wijze van afscherming. Een keuze kan zijn om voor minimale afscherming te kiezen met als doel juist zoveel mogelijk zicht op het huidige landschap te behouden achter en naast de panelen.

- Intensieve versus extensieve opstelling: in sommige gebieden heeft het de voorkeur om zonnepanelen zo compact mogelijk te plaatsen. Er wordt dan relatief veel energie opgewekt op weinig oppervlak. Op andere locaties past een meer open opstelling met grotere afstanden tussen de rijen, waar het groene karakter zichtbaar blijft en het zonlicht/regenwater de bodem beter bereikt. De afstand tussen de rijen heeft ook invloed op de wijze van beheer en onderhoud van het terrein. Meer ruimte tussen de rijen geeft kansen voor voeder- of bloemrijke gewassen.
- Oriëntatie op de zon: zeker waar agrarisch grondgebruik in de toekomst (weer) gewenst kan zijn, verdient een zuid-opstelling de voorkeur. Maar ook een oost-west opstelling is bespreekbaar wanneer de openheid voldoende licht en water op de bodem toestaan.
- Toevoeging van functies: dit is met name langs de randen mogelijk, maar ook wanneer er ruimte is tussen de rijen zonnepanelen. Denk aan schapen die grazen tussen de panelen, bloemrijke gewassen of de productie van voedselgewassen.
- Aandeel van een gebied dat getransformeerd wordt tot een zonneveld: in een kleinschaliger landschap kan een zonneveld een groot deel van het gebied transformeren. In meer open en grootschalig landschap heeft dezelfde omvang zonneveld een kleinere impact op het totale landschapsbeeld.

A2. Natuur

Zonnevelden hebben impact op de natuur. Die impact kan direct zijn doordat er door de aanleg van het zonneveld natuur moet wijken. Ook een indirecte impact is mogelijk doordat soorten het gebied mede als hun leefgebied gebruiken¹⁰. In ieder geval is de impact negatief voor soorten die de open ruimte zoeken (zoals weide- en akkervogels, licht-minnende plantsoorten). Een zonneveld is juist positief voor soorten die bescherming vinden onder de zonnepanelen (zoals dieren die er willen nestelen of foerageren). Het is mogelijk dat de grond op dit moment intensief gebruikt wordt, waardoor een zonneveld juist meer rust en ruimte biedt voor de natuur.

Omdat er nog weinig onderzoeksresultaten beschikbaar zijn specifiek voor zonnevelden, maken wij gebruik van de inschatting van deskundigen. De beoordeling hangt samen met de huidige situatie (welke soorten komen voor, hoe wordt de grond op dit moment beheerd (bewerkt, bemest, eventuele onkruidbestrijding), wat is de gewenste situatie (welke soorten verdienen hier extra bescherming?)

Een zonneveld heeft vrijwel altijd invloed op de natuur. Lokaal 'maatwerk' is nodig om te beslissen of de veranderingen aanvaardbaar zijn, of er voldoende maatregelen genomen kunnen worden ter voorkoming van negatieve effecten en ook de mogelijkheden tot compensatie, evenals of er ook een plus voor de natuur mogelijk is in het gebied.

Verplicht natuuronderzoek

Initiatiefnemer onderzoekt het gebied, maakt een nulmeting van de aanwezige soorten en geeft de mogelijke effecten aan van het zonneveld op:

- beschermde *soorten* (Wet Natuurbescherming)
- beschermde *gebieden* (Natuur Network Nederland en de ecologische verbindingzones)
- andere soorten van belang in het gebied

¹⁰ Zie o.a. 'Zonneparken natuur en landbouw (WUR, 2019)'

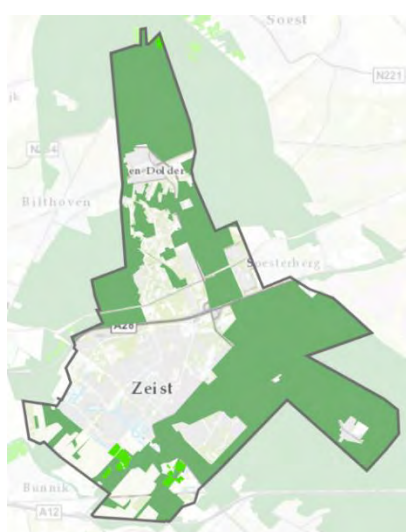
- potentiële natuurwaarden in het gebied

De gemeente bepaalt op basis van het onderzoeksrapport of er nadere onderzoeken en/of een ontheffing of vergunning nodig zijn.

Natuur Netwerk Nederland (NNN), ecologische verbindingzones en groene contouren

Zeist heeft geen Natura2000 gebieden en geen ganzenrustgebieden binnen haar grenzen. De provincie legt per 1 januari 2021 in haar omgevingsvisie (POVI) vast of hier zonnevelden toegestaan zijn.

NNN gebieden (voorheen: Ecologische Hoofdstructuur) zijn samenhangende natuurgebieden. Hierdoor zijn ze beter bestand tegen negatieve milieu-invloeden zoals verdroging. Ze zijn gevarieerder en er kunnen meer soorten planten en dieren leven. Door natuurgebieden met elkaar te verbinden (ecologische verbindingzones) kunnen planten en dieren zich makkelijker verspreiden. Landbouwpercelen binnen NNN zetten zoveel mogelijk agrarisch natuurbeheer in. NNN gebieden vormen leefgebieden van diverse

soorten, die dan door ecologische verbindingen met elkaar zijn verbonden, zodat een aangesloten natuurnetwerk ontstaat. Door de aanwezigheid van 'stepping stones' binnen een ecologische verbinding, (relatief kleine natuurgebiedjes) kunnen NNN gebieden voor bepaalde soorten beter functioneren. De zone rondom een NNN gebied daarom heeft ook een sterk belang.

Afbeelding: *Natuur Netwerk Nederland (donkergroen) en Groene contouren (lichtgroen)*

Zowel de provincie Utrecht als de gemeente Zeist is terughoudend qua zonnevelden in NNN gebieden. De gemeente is daarom ook kritisch op zonnevelden in de ecologische verbindingen die NNN-gebieden verbinden. De provinciale regelgeving tot en met 2020 geeft aan dat de wezenlijke kenmerken en waarden niet mogen worden aangetast en dat de oppervlakte en de samenhang niet mag afnemen¹¹. De Provinciale Omgevingsvisie (POVI) per 1 januari 2021 zal vastleggen of er onder voorwaarden ruimte is voor zeer zorgvuldig ingepaste zonnevelden in NNN gebied. Daar zou een maximale exploitatietermijn aan vast kunnen zitten met na afloop verplicht de bestemming 'Natuur'.

Als er een initiatief in NNN wordt ingediend, moet helder worden gemaakt waarom deze locatie een logische keuze is. Daarbij beoordeelt de gemeente de impact op de natuurwaarden, de maatregelen die worden voorgesteld om nadelige effecten te voorkomen en een plus voor de natuur te creëren.

In 'Groene contour' gebieden leeft de wens om natuur te ontwikkelen maar er zijn op dit moment geen financiële middelen voor beschikbaar. Een bijzonder goed ingepast zonneveld in een 'Groene

¹¹ Provinciale Structuurvisie (2016): in NNN geen ruimtelijke ontwikkelingen toestaan die per saldo leiden tot een significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden, of tot een significante vermindering van de oppervlakte van die gebieden, of van de samenhang tussen die gebieden, tenzij: a. er sprake is van een groot openbaar belang en er geen reële andere mogelijkheden zijn, of de ruimtelijke ontwikkelingen nieuwe bebouwing of terreinverharding binnen omheinde militaire terreinen mogelijk maken, en b. negatieve effecten voor de natuur worden zoveel mogelijk beperkt door mitigerende maatregelen en de overblijvende negatieve effecten worden gecompenseerd door inrichting van nieuwe natuur elders.

contour-gebied' kan toegestaan worden voor een bepaalde periode waarna de bestemming verplicht 'natuur' is. De opbrengsten van het zonneveld dragen op deze wijze bij aan meer natuur op termijn.

Afbeelding: ecologische verbindingen (uit de brochure van Natuurlijk Zeist-West getiteld '[Natuur Verbinden en Behouden tussen De Bilt, Zeist, Bunnik, Odijk en Driebergen](#)')

Voorbeelden van mitigerende en compenserende maatregelen

De initiatiefnemer beschrijft in haar ruimtelijke onderbouwing (voor alle gebieden, niet alleen natuurgebieden) maatregelen om de negatieve effecten op natuurwaarden te minimaliseren én maatregelen die een plus bieden voor de flora en fauna van belang in dat gebied. De maatregelen verschillen per te beschermen soort. Algemene voorbeelden zijn:

- een zonneveld dat in zijn geheel fungeert als (een soort van) 'stepping stone' in een ecologische verbindingzone, bijvoorbeeld tussen de NNN gebieden. Denkbaar is een zorgvuldige inrichting met ruigtes tussen (blokken) zonnepanelen, de juiste hoogte en richting van de zonne-installatie plus afwezigheid van hekwerk. De verbindingen zijn afgebeeld in de afbeelding hierboven.
- ook in andere situaties geldt dat bij ieder zonneveld stroken rondom kunnen fungeren als extra biotoop. Het gewas en beheer moeten zo worden gekozen dat ze die soorten steunen die het moeilijk hebben in dat gebied. Dergelijke stroken kunnen dienen als kleinschalige ecologische verbinding of stepping stone. Een voorbeeld is een graanstrook waar de patrijs baat bij heeft. Een dergelijke strook kan ook als natuurlijke bescherming binnen het gebied gelden of juist om het zonneveld af te schermen van naastgelegen percelen.
- afstand tussen de individuele panelen, tussen de rijen panelen en tot de grond, vergroot toetreding van zonlicht en regenwater en daarmee de kans op een goed bodemleven. Kruidige of voedselgewassen kunnen ingezaaid worden.
- aanleg van het zonneveld: buiten het broedseizoen en zonder verstoring van nest-, rust of verblijfplaatsen.
- compensatie in de omgeving is bijvoorbeeld mogelijk door plas dras gebieden voor weidevogels

Specifieke diersoorten in Zeist

Naast de meer generieke soorten is er in Zeist extra aandacht voor de historische populaties van de boommarter (Heuvelruggebied), de das (overgangsgebied tussen Heuvelrug en Kromme Rijngebied), de kamsalamander (landgoederenzone), de ree, haas en de patrijs (Kromme Rijngebied).

Weidevogels

- Deze groep wordt afzonderlijk genoemd vanwege de mogelijk grote impact van een zonneveld op weidevogels in een open gebied. Zeist heeft geen weidevogelkerngebied.
- Het aantal weidevogels neemt sterk af. Denk hierbij aan de grutto, kievit, (tureluur) en scholekster, die er vroeger nog wel in redelijke aantallen voorkwamen¹². De afname komt door verlaging van de grondwaterstand, verdergaande intensivering van de landbouw en door natuurlijke vijanden zoals roofvogels op grote overzichtelijke grasakkers.
- Opgaande elementen in het landschap zoals bomen, huizen en hoogspanningsmasten vormen ideale broed- en uitkijkposten voor predatoren. Het broedsucces van weidevogels in de nabijheid van opgaande elementen in het landschap is lager. Weidevogels mijden deze daarom. Het vogelonderzoeksinstituut SOVON geeft aan dat diverse soorten weidevogels dan ook niet zullen broeden in een zone van 200 à 300 meter van opgaande elementen in het landschap zoals zonnepanelen. Anderen durven er wel te broeden maar er komen minder vogels uit voort.
- De gemeente houdt daarom rekening met de locatie van zonnevelden in relatie tot bekende plaatsen waar weidevogels broeden. De initiatiefnemer en Agrarische Natuur Vereniging voorzien de gemeente van informatie. Als een zonneveld nadelig is voor weidevogels, moet de initiatiefnemer maatregelen voorstellen en op eigen kosten uitvoeren ter compensatie.

Akkervogels

- Vroeger kwam de patrijs veelvuldig in de omgeving van Zeist voor. Door specifieke maatregelen, zoals de aanleg van graanakkers, wordt gepoogd de kwaliteiten van het leefgebied te verbeteren.

Afschermend hekwerk

Vanwege veiligheid wordt soms voor een dichte afscherming of zelfs hekwerk gekozen. Sommige verzekeraars nemen dit op als verplichting. Een voorwaarde voor een eventueel hekwerk is dat het past in het landschap en dat fauna kan passeren. Alternatieven voor regulier hekwerk moeten worden onderzocht in afstemming met de omgeving en natuur- en landschapsorganisaties. Waar mogelijk kunnen sloten met natuurlijke oevers een oplossing bieden.

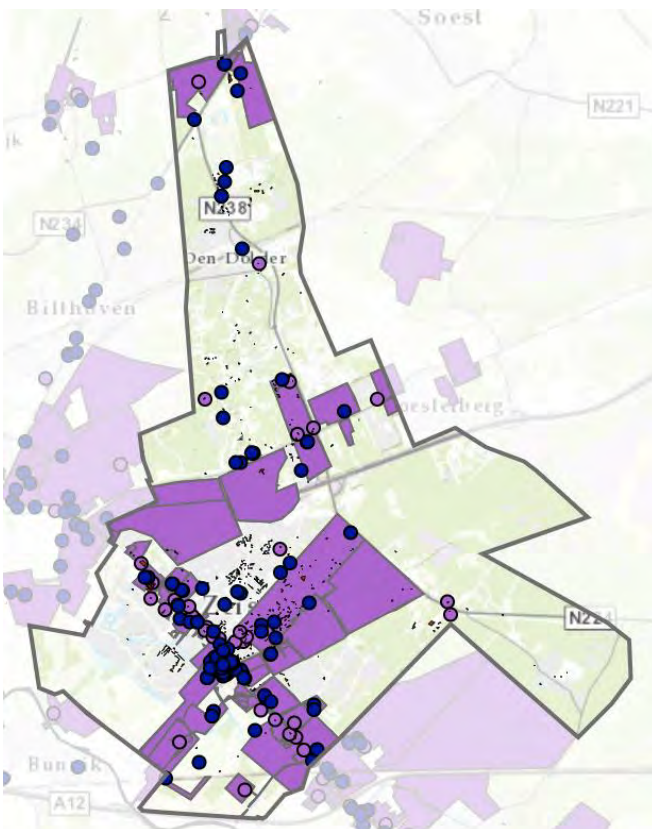
¹² Zie o.a 'Ecologische onderzoek in het buitengebied ten zuid-westen van Zeist (Bureau Waardenburg, 1991)'

A3. Cultuurhistorie

Bij besluiten over initiatieven voor zonnevelden houdt de gemeente rekening met de rijke cultuurgeschiedenis van het gebied. Monumentale gebouwen & buitenplaatsen (zie afbeelding), oude loop van de Kromme Rijn, de oorspronkelijke erven en verkaveling maken deel uit van het cultureel erfgoed. Diverse landgoederen behoren tot gordel van de Stichtse Lustwarande. De Nieuwe Hollandse Waterlinie en de Romeinse Limes zijn van belang voor de regio maar bevinden zich buiten de gemeentegrenzen van Zeist. Meer informatie vindt u o.a. in de Cultuurhistorische Atlas van Zeist, in diverse landschapsrapporten en de beschrijving van de waarden van voor het zonneveld relevante monumenten en monumentale structuren. Veel van deze gebieden maken deel uit van de Cultuurhistorische Hoofdstructuur (CHS) van de provincie Utrecht, waarvoor specifieke beschermingsregels van toepassing zijn.

Buitenplaatsen zijn in gebruik voor uiteenlopende functies. Van belang zijn de zichtlijnen van en naar de buitenplaats, en óp de buitenplaats de diverse landschapselementen en open plekken, weides en gazons. Er vindt vaak ook recreatie plaats op een buitenplaats.

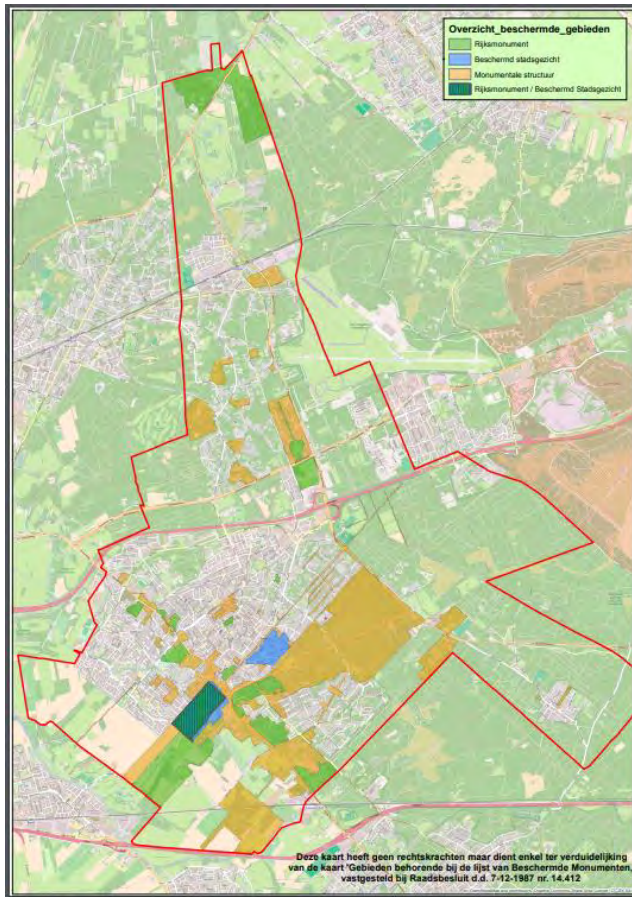
Op buitenplaatsen gaat de gemeente terughoudend om met zonnevelden. Zonnevelden kunnen bestaande zichtlijnen en landschapselementen verstoren in dit landschap met een rijke cultuurgeschiedenis. Vrijwel alle rijksmonumenten, gemeentelijke monumenten en buitenplaatsen (zie afbeelding) bevinden zich in 'oranje' en 'rood' gebied op de kanskaart, waar, mede om deze reden, maar beperkt ruimte is voor zonnevelden.

In alle gebieden geldt de voorwaarde dat de initiatiefnemer aanwezige cultuurhistorie in kaart brengt waarop een zonneveld van invloed zou kunnen zijn, inclusief ook het bijbehorende 'buitenplaatsbiotoop' (naastgelegen afbeelding) en andere cultuurhistorische structuren (afbeelding volgende pagina). De initiatiefnemer moet maatregelen voorstellen om nadelige impact tegen te gaan. Details kaartlagen: zie online kanskaart.

De gebiedsbeschrijvingen in bijlage B bieden meer informatie over de kansrijkheid van zonnevelden nabij locaties met een hoge cultuurhistorische waarde.

Afbeelding: buitenplaatsen en monumenten

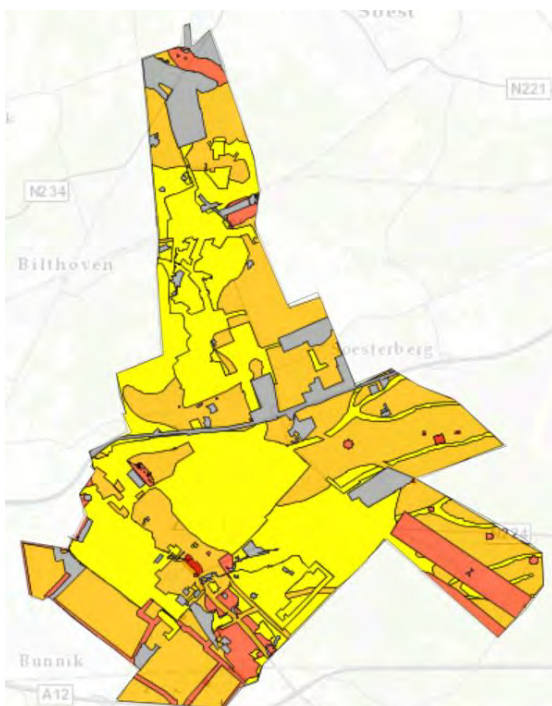

Afbeelding: beschermde gebieden: rijksmonument (lichtgroen), beschermd stadsgezicht (blauw), monumentale structuur (oranje), rijksmonument en bescherm stadsgezicht (donkergroen gearceerd)

A4. Archeologie

Sporen in de bodem

Er liggen op diverse plaatsen waardevolle sporen in de bodem. Die geven een stuk van de verre geschiedenis weer van de gemeente Zeist. Ontgingen zijn begonnen vanaf het einde van de middeleeuwen, tot die tijd was de bodem te nat.

Voor het funderen van een zonnenveld en de waterhuishouding is het noodzakelijk te weten wat de archeologische waarde in de bodem is. De rekken waar de zonnepanelen op staan moeten immers stevig vastgezet worden, in of op de bodem. Verder mag een zonnenveld niet zorgen voor een verlaging van het waterpeil omdat grondwater helpt eventueel aanwezige archeologie te conserveren. Daarom is een nulmeting van het waterpeil voor archeologie verplicht. Bij de aanvraag beschrijft de initiatiefnemer de situatie, de mogelijke impact van het zonnenveld op archeologie, gebruikmakend van de archeologische waardenkaart, en de te nemen maatregelen.

Afbeelding:

archeologische beleids-/verwachtingenkaart

A5. Recreatie

De kwaliteit van het landschap is van groot belang voor recreatie. De aantrekkingskracht van het gebied neemt toe als je de natuurlijke kwaliteiten van het landschap versterkt. Vanzelfsprekend neemt de aantrekkingskracht af wanneer het landschap wordt aangetast.

Specifiek vragen we in dit kader aandacht voor Zeist Zuid&West, vanwege het open karakter en de beoordeling als 'beperkt kansrijk' voor zonnevelden. Dit gebied is van belang voor recreatie vanuit Zeist én is een uitloopgebied voor inwoners van Utrecht. Het ligt dicht bij de stad en Zeister woonwijken en toch ver weg van alle drukte. Het rivierenlandschap van de Kromme Rijn ontmoet hier de Utrechtse Heuvelrug. Dat zorgt voor een afwisselend landschap met diverse mogelijkheden voor wandelen, fietsen en kanoën. Recreatieve doelen moeten rekening houden met de ecologische kwetsbaarheid van het gebied.

Hoe verhoudt het belang van recreatie zich tot zonnevelden? Sommigen uiten hun zorgen, anderen zien ook kansen.

Ruimte bieden aan recreatie én zonnevelden in de juiste maat en schaal

Uitgangspunt is dat de recreant vooral het oorspronkelijke Zeister landschap ziet met een beperkte hoeveelheid zonnevelden:

- zonnevelden worden op dit moment niet toegestaan dicht bij de Kromme Rijn
- zonnevelden die zichtbaar zijn van het wandelpad van de Kromme Rijn en lange afstand wandelpaden, liggen liefst op enige afstand of worden aan het zicht onttrokken
- zonnevelden volgen de natuurlijke verkaveling maar liggen bij voorkeur "dwars op de route" waardoor fietsers en vooral wandelaars aan de korte zijde het veld passeren
- de installatie heeft een beperkte hoogte (1-1,5 meter) als er voor de recreant sprake is van aantasting van het uitzicht
- de initiatiefnemer bespreekt met de gebruikers van het gebied inclusief bewoners nabijgelegen woonwijken de mogelijkheden om een plus te bieden aan recreatie

Hoe kunnen zonnevelden recreatie versterken

Een combinatie van zonneveld met wandelpaden, educatie en elektrische oplaadpunten voor de fiets zijn voorbeelden. Nederland bestond vroeger uit energielandschappen, denk aan traditionele windmolens, bomen, veen en dergelijke. Een zonneveld kan het begrip 'energielandschap' in een modern jasje zichtbaar en beleefbaar maken. Dit geldt niet voor een zonneveld in een ecologisch kwetsbaar gebied.

A6. Landgebruik, bodem en (grond)water

Landgebruik

Als een grondeigenaar, en zeker als meerdere grondeigenaren in hetzelfde gebied, de keuze maken voor een zonneveld, dan heeft dit impact op het karakter van het gehele gebied. Het zou agrarische productie kunnen zijn dat transformeert naar de productie van zonne-energie. Dit kan tijdelijk zijn, maar realistisch is om van maximaal 30 jaar uit te gaan voor een goede business case en om de opwek van duurzame energie voor langere tijd zeker te stellen.

De gemeente vindt het van belang dat de mogelijkheid open blijft om daarna de grond weer in agrarisch gebruik te nemen. De huidige bestemming blijft gehandhaafd tijdens het gebruik als zonneveld en de bodemkwaliteit moet worden beschermd, zowel biologisch, chemisch als qua waterhuishouding. Bij een zonneveld binnen de 'Groene contourgebieden' moet na exploitatie de bestemming 'Natuur' worden.

Er is een zorgvuldig gebiedsproces noodzakelijk, niet alleen met omwonende particulieren maar ook met (agrarische) bedrijven zodat een zonneveld hen niet stoort in hun bedrijfsvoering. Er zijn zorgen om grondprijzen en commerciële belangen rond zonnevelden.

Het veranderend landgebruik kan ook een verbetering van de woonomgeving betekenen, bijvoorbeeld door minder uitgereden mest, minder spuitnevel (boomgaarden), minder agrarisch verkeer op kleine landwegen. **De hoge temperatuur van zonnepanelen kan nadeel opleveren voor natuur en voor de woningen in de omgeving.**

Multifunctioneel gebruik

De initiatiefnemer dient een plan in om de grond voor meerdere functies te gebruiken. Niet alleen de aanleg maar ook het beheerplan, met instemming van omliggende grondgebruikers, is hierbij van belang. Denk aan een extensieve vorm van beweiding, het telen van schaduwminnende of (vee)voedselgewassen, het plaatsen van bijenkasten, of het aanleggen van stroken als bufferzone, schuilplek voor fauna met bloemrijke gewassen voor insecten of graanstroken voor patrijzen.

Bodem

Zonnevelden beïnvloeden de kwaliteit van de bodem op chemisch, fysisch en biologisch vlak. Afhankelijk van de huidige bodemkwaliteit, kan dit een verslechtering of een verbetering zijn. De initiatiefnemer dient in haar plan zorgvuldig mee om te gaan om een negatieve impact te minimaliseren op de korte maar vooral langere termijn, en waar mogelijk de bodemkwaliteit juist te verbeteren ten opzichte van de huidige situatie.

Nadelige effecten op de bodem zijn mogelijk door verminderde lichtinval en veranderde neerslagverdeling. Hierdoor kunnen het lokale microklimaat, de opbouw van organisch materiaal en het bodemleven in het ecosysteem verslechteren. Onderzoek gepubliceerd begin 2020 toont inderdaad minder dichte vegetatie, een verschuiving van het type vegetatie, drogere toplaag, minder plantenwortels, regenwormen, een lagere bodemademhaling en daarmee minder bodemleven. Mogelijk veranderen de verdamping en temperatuur.

De initiatiefnemer moet daarom kiezen voor een opstelling, infrastructurele maatregelen en bodembeheer waarbij de verwachting is dat de bodem het snelst herstelt voor eventueel agrarisch gebruik na verwijderen van de zonne-installatie. Een gesloten opstelling (vaak oost-west) geeft naar verwachting meer schade aan de bodem dan een extensievere opstelling (vaak zuid georiënteerd). Er moet ruimte tussen de individuele zonnepanelen zijn voor regenwater om doorheen te stromen zodat de bodem zo verspreid mogelijk regenwater ontvangt.

De initiatiefnemer moet een voorstel doen voor een monitoringsplan van de bodemkwaliteit zodat na afloop van het zonneveld de bodem zo geschikt mogelijk wordt gemaakt voor toekomstig gebruik.

Bij voorkeur draagt een zonneveldinitiatief in Zeist ook bij aan het vergaren van landelijke onderzoeksresultaten naar de daadwerkelijke effecten. Voorbeelden van belangrijke indicatoren (onderzoek Wageningen Universiteit) om de gezondheid van de bodem te beoordelen zijn de zuurgraad en bodemkleur (chemie), de bodemtextuur en -structuur (fysica), de aantallen en typen regenwormen en de bodemademhaling door bacteriën (biologie). Het monitoringsplan van de

initiatiefnemer is (in overleg met onder andere de ODRU) zo nodig uitgebreider dan dit aantal indicatoren. Ook wordt aangegeven welke tussentijdse maatregelen mogelijk zijn tijdens exploitatie wanneer negatieve effecten blijken uit monitoring.

Er zijn geen installaties toegestaan waaruit uitloging van zware metalen mogelijk is. Bij het beheer is geen chemische bestrijding toegestaan. De bodem mag niet worden geëgaliseerd, in alle gebieden. Plannen voor zonnepanelen worden zeer kritisch bekeken op plekken die aardkundig waardevol zijn, zoals de oude meanders van de Kromme Rijn.

Afbeelding:

Provinciale gebieden met aardkundige waarden (groen) en aardkundig monument (rood).

(Grond)Water

Het watersysteem (en de bodem), inclusief het optreden van kwel, mogen geen nadelen van zonnevelden ondervinden. Waterschap HDSR wordt om die reden graag zo vroeg mogelijk bij een initiatief betrokken door de initiatiefnemer. De nadruk ligt op infiltratie en afwatering.

Een initiatiefnemer moet rekening houden met de volgende uitgangspunten:

- de grond mag maar minimaal verhard worden (zie 'fundering' hieronder)
- de bodem moet een kwaliteit behouden waarbij infiltratie mogelijk blijft
- er mag geen versnelde afvoer van hemelwater plaatsvinden
- er is voldoende afstand tot primaire en tertiaire watergangen (voor onderhoud)
- er mogen geen sloten worden gedempt (provinciale regelgeving)
- ruimte tussen individuele zonnepanelen biedt verspreidingsmogelijkheid regenwater
- waar nodig worden in overleg infrastructurele aanpassingen gedaan voor kunstmatige infiltratie
- mogelijkheden onderzoeken met waterschap voor extra waterberging bij extreme regenval
- bekeken wordt of verhoging grondwaterstand mogelijk en gunstig is voor bodem/natuur
- behoud van de kwel(druk)

Fundering van de panelen: een schroefstelsel is het beste voor de waterhuishouding. Bij oppervlakkige waardevolle archeologie, kan bovengrondse ballast de voorkeur hebben. Om het regenwater niet versneld af te laten stromen, moet het grootste deel van de bodem onbedekt blijven. Ballasten van de rekken is dus wel mogelijk maar totale verharding onder de panelen is niet toegestaan.

Drijvende panelen: deze verschijnen op verschillende plaatsen in Nederland. De invloed van de gewijzigde lichtinval op de aquatische ecologie is het zorgpunt bij panelen boven ondiep water (ongeveer tot een meter diep). Deze zouden een veel grotere, negatieve invloed hebben op de vegetatie onder water dan panelen die boven dieper water drijven. Metingen zijn nodig aan de effecten op (blauw)algen, waterplanten, macrofauna en vissen. In Zeist zijn er weinig kansen voor drijvende zonnevelden.

Proces: initiatiefnemers moeten zich melden bij het Omgevingsloket van de gemeente . Overleg met het waterschap is zinvol als de gemeente de betreffende locatie geschikt vindt én het initiatief in de beschermingszone van een waterkering of watergang is gelegen. De regels van de Keur zijn van toepassing, waarbij de beschermingszones zijn vastgelegd in de legger van het waterschap.

De gemeente vraagt in haar ruimtelijke ordeningsprocedure advies aan het waterschap. Vervolgens brengt de gemeente de initiatiefnemer in contact met de planadviseur van het waterschap of (bij kleinere initiatieven) direct met een vergunningverlener. De HDSR wil daarnaast ook vroegtijdig worden betrokken bij een initiatief voor een zonneveld en is bereikbaar via watertoets@hdsr.nl. Ook staat er meer informatie op www.hdsr.nl (zoeken op de term 'zonneveld'). Verder zijn de waterwingebieden (Vitens) van belang.

Bijlage B. toelichting per gebied

We onderscheiden drie gebieden waarin de mogelijkheden voor zonnevelden sterk verschillen. De kans dat de initiatiefnemer een vergunning krijgt toegewezen verschilt, maar ook de maximale omvang van het zonneveld kan verschillen en wat er nodig is voor een goede inpassing.

Voor de drie gebieden gelden dezelfde voorwaarden zoals genoemd in hoofdstuk 6. De zorgvuldigheid van voorbereiding, inpassing en participatie is in ieder gebied even belangrijk.

De kleur op de kansenkaart geeft een generieke indicatie van de mogelijkheid voor zonnevelden in dat gehele gebied. We geven in dit beleidskader geen oordeel per kavel. De kansenkaart is niet vergelijkbaar met het detailniveau van bijvoorbeeld een bestemmingsplan. Toelichting op de disclaimer bij de Kansenkaart in Hoofdstuk 5:

- In een kansrijk gebied (groen op de kaart) liggen ook kavels die niet of minder geschikt zijn voor een zonneveld. De gemeente mag dus ook in een 'groen gebied' een aanvraag afwijzen met gegronde redenen. Ditzelfde geldt voor het beperkt kansrijke (oranje) gebied, waarin meer en minder geschikte kavels voorkomen.
- In een niet-kansrijk of zelfs ongewenst gebied (rood op de kaart) kunnen kavels bestaan waar een zonneveld op zeer goede wijze kan worden ingepast waarbij de te beschermen waarden zo min mogelijk aan worden getast. Een zonneveld is dus in sommige gevallen ook in een rood gebied mogelijk, maar zal vaak kleiner zijn, of een extra bijzondere inpassing vragen.

B1. Toelichting gebied A12-zone

Kansenkaart - ambtelijk concept

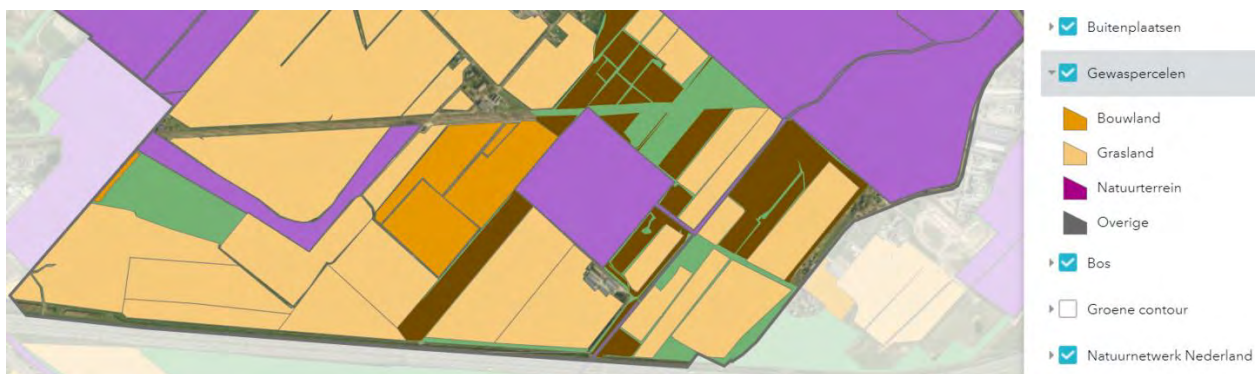
- kansrijk
- beperkt kansrijk
- niet kansrijk

Kansrijk gebied

Dit gebied tussen A12 en het spoor (tussen Driebergen-Zeist en Bunnik wordt benoemd als kansrijk voor zonnevelden (groen op de kansenkaart). Er is ruimte voor grotere of meerdere kleine zonnevelden vergeleken met de overige gebieden (oranje en groen op de kaart). Het landgebruik is grotendeels agrarisch (veeteelt en fruitteelt). Echter, een deel van het gebied is ofwel Natuur Netwerk Nederland of buitenplaats, waar de gemeente terughoudend is met zonnevelden. Extra aandacht bij een eventueel zonneveld gaat ook uit naar behoud van de functie 'ecologische verbindingszone', de biodiversiteit en bodemkwaliteit. Insteek is dat in de toekomst agrarisch landgebruik mogelijk is. Ook mag een zonneveld niet de komst van eventuele windmolens belemmeren. Er is een goed landschapsplan (inrichtings- en beheerplan) nodig voor inpassing en inrichting op alle benoemde waarden in bijlage A. In de afweging moet ook eventuele toekomstige woningbouw meegenomen worden.

Grenswaarde voor zonnevelden in dit gebied en lokale stakeholders

Dit gebied biedt kansen voor zonnevelden (groen op de kansenkaart). De gemeente stelt hier op dit moment geen bovengrens vast voor de maximale oppervlakte aan zonnevelden. De gemeenteraad besluit hierover nadat er een uitgewerkt beeld is van de wensen, mogelijkheden en beperkingen voor zonnevelden in dit gebied. Bij dit gebiedsproces worden grondeigenaren, inwoners, direct omwonenden en organisaties betrokken die hier een duidelijk belang hebben. De mogelijkheid voor windmolens kan hier onderdeel van uitmaken.

Afbeelding: kaartlagen in de online kansenkaart geven meer informatie over dit gebied:

<https://tinyurl.com/zonnevelden-zeist>

Bestemming en regionale/nationale stakeholders

De onderliggende bestemming van de gronden blijven 'agrarisch' waardoor de grondeigenaren en het gemeentebestuur na maximaal 30 jaar opnieuw kunnen besluiten over welk gebruik wenselijk is. De strook direct naast snelweg en spoor zijn in eigendom van Rijkswaterstaat/Rijksvastgoed Bedrijf en ProRail, zij zijn een belangrijke stakeholder in verband met veiligheid en onderhoud én hun eigen duurzaamheidsdoelen.

Belangrijkste kenmerken van dit gebied

Het landschap is in bepaalde gedeelten relatief kleinschalig met een afwisseling van landgoederen en landschapselementen. In de zone langs de A12 komen meer open gedeelten voor die hoofdzakelijk in agrarisch gebruik zijn. Met name in die gebieden die deel uitmaken van de landgoederen komen hoge natuurwaarden voor. Een aanzienlijk gedeelte van het gebied maakt dan ook deel uit van het Natuur Netwerk Nederland.

Een beperkt aantal inwoners en bedrijven heeft direct zicht op dit gebied. Het gebied is al doorsneden door de snelweg en het spoor. Met name de snelweg is bepalend voor het landschap. Er is weinig sprake van recreatie en vooral snelweggebruikers hebben zicht op het gebied. Er zijn cultuurhistorische waarden (bijvoorbeeld 'buitenplaatsen') en een (middel)hoge archeologische verwachtingswaarde, maar met name de waarde voor natuur en landbouw wordt in dit gebied genoemd door stakeholders.

Toelichting op natuurwaarden inclusief ecologische verbinding

Een zonneveld dient ook in dit kansrijke gebied qua locatie, opstelling en beheer rekening te houden met de natuurwaarden en ecologische verbindingen. Van belang zijn onder andere de dassenburcht en de open foerageerstroken naast bos, en de kavels die vallen onder NNN. Voor de faunapassage (wildviaduct) bij de Odijkerweg is de aansluitende route door Rijnwijk van belang. De oversteken over het spoor is nu een knelpunt. Hekwerk in dit gebied wordt zoveel mogelijk voorkomen.

Afbeelding: Natuur Netwerk Nederland

Toelichting op cultuurhistorische waarden

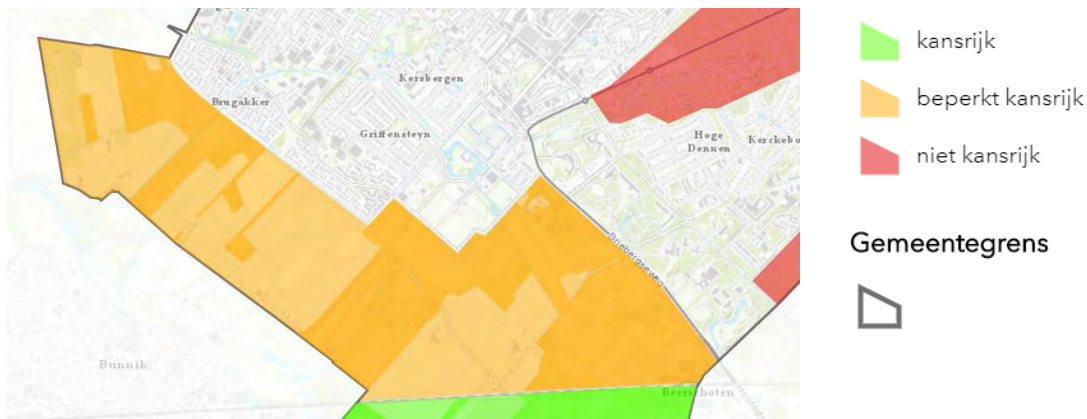
Ook in dit gebied liggen enkele buitenplaatsen. Op een buitenplaats gaat de gemeente terughoudend om met zonnevelden (zie voorwaarden voor een eventueel zonneveld beschreven bij gebied Zeist Zuid & West). Een initiatiefnemer moet aantonen dat de cultuurhistorische waarden niet worden aangetast en

het zonneveld noodzakelijk is voor de duurzame instandhouding van de buitenplaatsen.

Afbeelding: buitenplaatsen

B2. Toelichting gebied Zeist Zuid & West

Beperkt kansrijk gebied = 'Liever Niet'

Dit deel van het buitengebied loopt van de grens met Utrecht in het westen tot aan de Dribergseweg in het oosten. Dit gebied is beperkt kansrijk voor zonnevelden en daarom oranje op de [kanskaart](#). Van de vele te beschermen waarden, gaat de extra aandacht uit naar de natuur, het landschap en de cultuurhistorie in dit gebied. De gemeente zet hier zelf niet actief in op zonnevelden maar staat wel open voor aanvragen voor zorgvuldig ingepaste zonnevelden van beperkte omvang die de waarden in het gebied beschermen of versterken. Het meest kansrijk lijken bewonersinitiatieven in bepaalde randzones of kleine zonnevelden nabij agrarische bebouwing. Van belang zijn de verbindingen met aangrenzende landgoederen (bijvoorbeeld de Nienhof aan zijde Bunnik en Oostbroek aan zijde De Bilt), zie ook de afbeelding 'ecologische verbindingen' in bijlage A.2. **In Zeist West & Zuid ligt ook een provinciaal aardkundig monument en gebieden met aardkundige waarden (zie de kaart in bijlage A.6 onder 'bodem').** Het gemiddelde oordeel van dit gebied is 'beperkt kansrijk' omdat er naast enkele kansrijke delen, diverse deelgebieden zijn waar de gemeente terughoudend is met zonnevelden (zoals Natuur Netwerk Nederland, buitenplaatsen of andere gebieden op de lijst in Hoofdstuk 3).

Grenswaarde voor zonnevelden in dit gebied

Dit gebied is voor zonnevelden beperkt kansrijk (oranje op de kanskaart). De gemeente vergunt daarom **in totaal niet meer dan 10 hectare aan zonnevelden in de periode tot eind 2023**. Gezien de diverse waarden in dit gebied, geldt een voorkeur voor meerdere kleine zonnevelden tot 3 hectare, liefst nabij bebouwing. Twee zonnevelden mogen niet direct naast elkaar worden geplaatst - vanuit landschappelijk oogpunt moet er sprake zijn van een tussenruimte. Er kan ruimte zijn voor een groter zonneveld dan 3 hectare op een geschikte locatie waar de impact op de omgeving relatief beperkt is, mits het totaal aan zonnevelden tot 2023 niet meer dan 10 hectare wordt in dit gebied.

Belangrijkste kenmerken van dit gebied

Dit gebied bevat veel te beschermen waarden op het gebied van landschap, cultuurhistorie, natuur, bodem (geologie) en recreatie. Ook moet er rekening gehouden worden met de archeologische verwachtingswaarde, onder andere vanwege de voormalige loop van de Kromme Rijn.

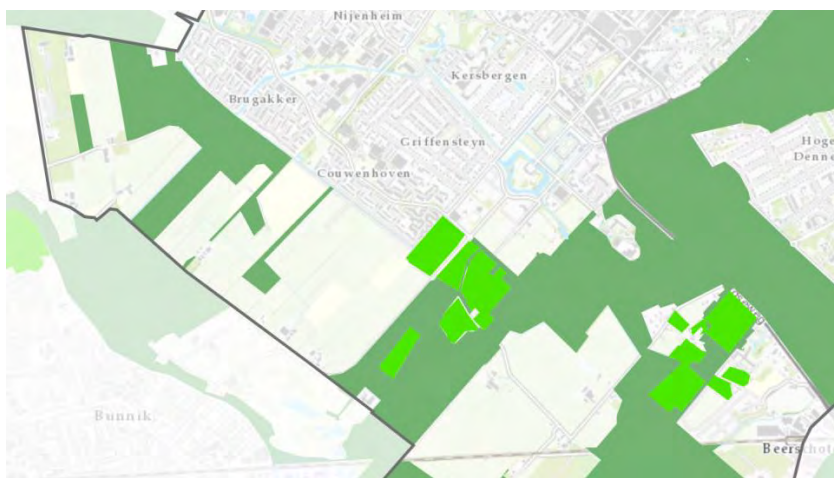
Toelichting op de natuurwaarden

Een deel van dit gebied valt onder Natuurnetwerk Nederland. Zowel de provincie als de gemeente zijn daar terughoudend met zonnevelden. De gemeente wil daar alleen een zeer goed ingepast zonneveld toestaan waarbij aantoonbaar de natuurwaarden worden beschermd of verbeterd. Ook moet aangegeven

worden waarom juist deze locatie geschikt is voor een zonneveld. Een zonneveld in NNN moet na een bepaalde termijn worden opgeruimd en de grond moet daarna voor natuur worden ingezet. Ditzelfde geldt voor de: 'Groene contouregebieden' waarin natuur als bestemming gewenst is maar nog niet gerealiseerd. Een zonneveld kan helpen om de gewenste natuurbestemming te realiseren in een 'groene contour'.

Landgoederen hebben vaak ook een belangrijke natuurwaarde. De ecologische verbinding tussen landgoederen en natuur mag daarom niet worden doorbroken, inclusief de wildwissels.

Direct aangrenzend aan Zeist-West komt ter hoogte van de randsloot een belangrijke natte ecologische verbinding voor. Midden in de natuurgebieden, alwaar de droge ecologische verbinding loopt, is alleen ruimte voor een zeer speciale opstelling in afstemming met natuur- en onderzoeksorganisaties, waarin het zonneveld als (een soort van) stepping stone dus als plus fungeert in de ecologische verbindingszone en waar de werkelijke impact van zonnevelden op natuur wordt gemonitord.

Afbeelding: NNN (donkergroen) en Groene Contouren (lichtgroen) in het gebied Zeist Zuid & West

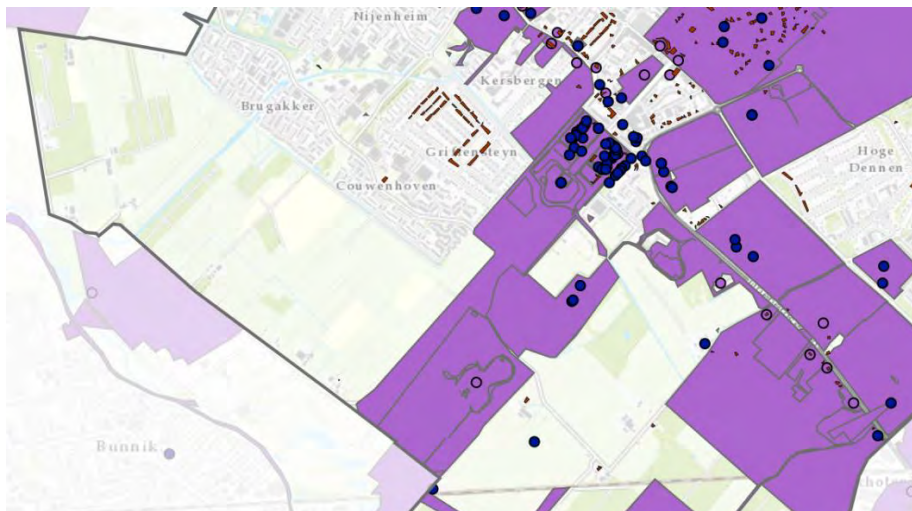
Toelichting op de cultuurhistorische waarden – buitenplaatsen

In 'Zeist Zuid & West' liggen diverse gebieden van grote cultuurhistorische waarden. Op de kaart zijn buitenplaatsen, rijks- en gemeentelijke monumenten weergegeven. De buitenplaatsen, vaak onderdeel van de Stichtse Lustwarande, zijn van grote cultuurhistorische en landschappelijke waarde en een belangrijke toeristische trekpleister. Ze vormen een landschap opgebouwd uit particuliere tuinen en parken met soms productieve gronden. Voorbeelden zijn Wulpenhorst, Blikkenburg en Slot Zeist met grote cultuurhistorische en landschappelijke waarden (zichtlijnen, graslanden met boomgroepen, oude parkbossen met waterpartijen en wandellaantjes).

De gemeente is terughoudend met zonnevelden op buitenplaatsen en andere monumentale structuren. Wellicht kan een zonneveld op zeer zorgvuldige wijze ingepast worden binnen bestaande landschapsstructuren, waarbij dan wel zal moeten worden aangetoond dat daardoor geen significante aantasting van waarden plaatsvindt, daardoor een bijdrage kan worden geleverd aan de duurzame instandhouding van de buitenplaats en een verhoging plaatsvindt van waarden. Hierbij gaat het om cultuurhistorische maar ook ecologische waarden. Een eis kan zijn dat de ecologische verbinding in stand blijft met nabij gelegen natuurgebieden en dat de huidige zichtlijnen tussen de buitenplaats en de omgeving intact blijven.

Een grondeigenaar kan de wens voor een zonneveld hebben bijvoorbeeld:

- om tot een klimaatneutrale buitenplaats te komen (kleine installatie voor eigen gebruik, waar dit beleidskader niet over gaat)
- als financieringsbron om de buitenplaats in stand te kunnen houden (een klein zonneveld met als richtsnoer een maximale omvang van 3 hectare)

Afbeelding: buitenplaatsen, gemeentelijke en rijksmonumenten

Toelichting op landschappelijke waarden

Grote delen van dit gebied zijn vanaf 1122 ontgonnen, waarbij een kenmerkende verkavelingsstructuur is ontstaan. In bepaalde (meer oostelijke) gedeelten van het gebied is een meer blokachtige verkaveling ontstaan ('kampenlandschap'). In het overige deel is nog steeds de kenmerkende slagenverkaveling zichtbaar.

Toelichting op recreatie

Voorbeelden van recreatieve gebieden zijn rond de Kromme Rijn, de buitenplaatsen (zie onder cultuurhistorie) en het wandelpad onder Brugakker. Nabij een route of gebied belangrijk voor recreatie kan de gemeenteraad ervoor kiezen om deze voorwaarden op te leggen:

- de installatie start op een bepaalde afstand en heeft een beperkte hoogte wanneer het zonneveld zichtbaar is vanaf hoogwaardige recreatie
- zonneveld zoveel mogelijk 'dwars op de route' (dit in afweging met de gebruikelijke voorkeur voor het volgen van de natuurlijke verkaveling)

Mogelijkheden voor recreatie en educatie kunnen als plus gelden voor een zonneveld. dit geldt echter niet voor de ecologische verbindingzones die juist zeer kwetsbaar zijn voor recreatie.

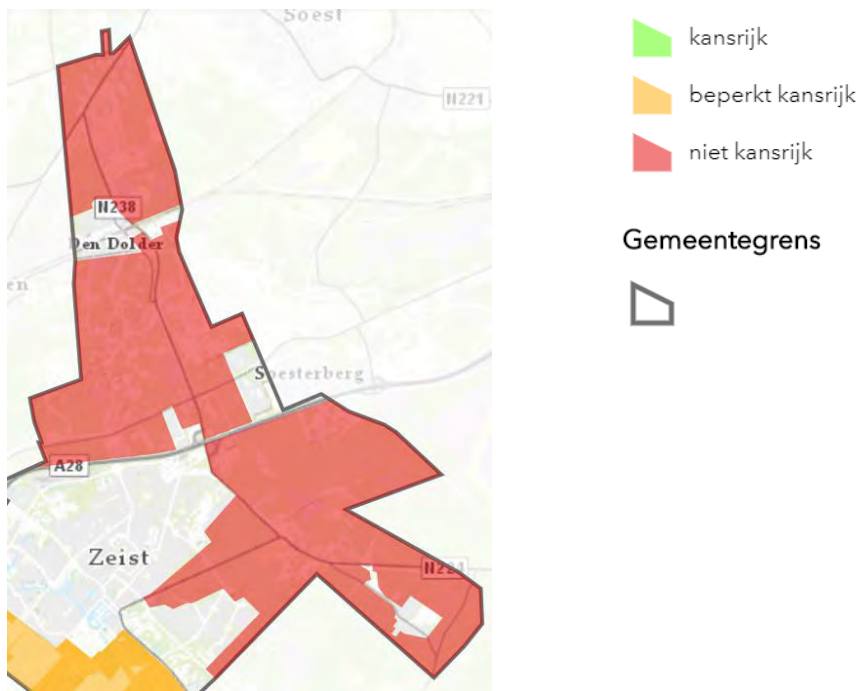
Toelichting op bodem en water

In dit gebied heeft vroeger de Kromme Rijn gestroomd, die daar aan rand Heuvelrug raakte. Aangezien de Kromme Rijn regelmatig van bedding veranderde, wisselt de bodem van plek tot plek. Met name de oude meanders die nog in het gebied zichtbaar zijn, worden in aardkundig opzicht als waardevol aangemerkt. Zo is een oude meander nabij Oostbroek als 'Aardkundig monument' aangewezen. Daarnaast treedt hier ook kwel vanuit de Heuvelrug op, die tot bijzondere natuurwaarden kan leiden.

Afbeelding: gebieden met kwel (niet volledig) (Uit: Bestemmingsplan Buitengebied Zeist Zuid-West 2018)

B3. Toelichting gebied 'overige buitengebied Zeist'

Niet-kansrijk gebied = 'Nee, tenzij'

In het overige buitengebied van Zeist is de kansrijkheid van een zonneveld erg klein. Het is er bosrijk, er komen waardevolle open heide- of droge schraalglaslanden voor, en het heeft grotendeels de status van Natuur Netwerk Nederland en een aanzienlijk deel is onderdeel van het Nationale Park Utrechtse Heuvelrug (NPUH). De branchevereniging Holland Solar heeft met diverse partijen afgesproken in de 'Gedragscode zon op land' geen zonnevelden te plaatsen in Nationale Parken. Het is niet toegestaan om bomen in een bos te kappen voor een zonneveld. Daarnaast komen er ook veel buitenplaatsen voor zoals die langs de Wegh der Weegen en langs de Soestdijkerstraatweg. Ook daar is de gemeente terughoudend met zonnevelden.

Er kunnen locaties zijn waar genoemde bezwaren niet spelen en er ruimte is voor een klein goed ingepast zonneveld. Zo kunnen er bestaande open plekken zijn met voldoende zoninstraling en nabij gelegen bebouwing met een vraag naar duurzame energie. Extra aandacht bij een initiatief voor een zonneveld gaat uit naar de functie van open plekken in of naast bosrijk gebied als foerageergebied voor dieren.

Grenswaarde voor zonnevelden in dit gebied

Tot en met 2023 wordt er niet meer dan 5 hectare zonneveld vergund in dit gebied.

Bijlage C. Aanvraagprocedure

De gemeente vraagt initiatiefnemers tijdig in overleg te gaan op het moment dat er een locatie in beeld is. De initiatiefnemer dient een verzoek tot principe-uitspraak in.

Als de locatie kansrijk lijkt, geeft de gemeente punten mee waar op die locatie extra aandacht voor nodig is, naast de algemene set voorwaarden. Vervolgens gaat de initiatiefnemer in gesprek met omwonenden en naburige bedrijven. De initiatiefnemer stelt plannen op, maar de gemeente is mede bepalend bij de inpassing en inrichting, en betreft daar de meningen van de omwonenden bij.

Naast gemeentelijke regelgeving zijn ook kaders en regelgeving van de provincie en het waterschap (mogelijk) relevant. De initiatiefnemer dient hier kennis van te nemen. Zie ook bijlage A6. 'Water'.

Procedure aanvragen omgevingsvergunning zonnevelden

Zonnevelden zijn nieuw voor het Zeister landschap. Elke aanvraag voor een omgevingsvergunning voor een zonneveld is uniek. Elk gebied heeft een eigen karakter. Om tot een goede afweging te komen volgt de gemeente een uitgebreide procedure. Wat kan de aanvrager van de procedure verwachten?

De aanvrager/initiatiefnemer:

- verzoekt de gemeente om een informeel vooroverleg. Hierin delen deskundigen vanuit diverse disciplines hun ideeën over geschiktheid van de locatie, en zo ja, over concrete keuzes m.b.t. inpassing en inrichting
- dient een principeverzoek in vóór of na bovenstaand overleg en beantwoordt vragen van de gemeente naar aanleiding van het principeverzoek. (zie H6. Voorwaarden).
- ontvangt een reactie van de gemeente over de kans van slagen, of een afwijzing
- werkt de plannen verder uit in samenspraak met de omgeving en de gemeente
- vraagt een omgevingsvergunning aan inclusief een goede ruimtelijke onderbouwing (zie H6. Voorwaarden) en beantwoordt vragen van de gemeente naar aanleiding van de aanvraag
- neemt kennis van de formele behandeltermijn van 26 weken, waarbij een langere termijn mogelijk is als de gemeente dit nodig acht voor een goede afweging, dit is inclusief de inzagetermijn van zes weken

Een goede ruimtelijke onderbouwing met de benodigde onderzoeken wordt in de regel uitgevoerd door stedenbouwkundige en gespecialiseerde bureaus. Voorwaarden voor alle aan te leveren informatie, onderbouwingen en te maken afspraken vindt u in hoofdstuk 6.

De impact op omgeving is leidend in geval van gelijktijdige aanvragen boven grenswaarde

Voor de beperkt/niet kansrijke gebieden op de kansenkaart geldt: indien na een principeverzoek, binnen een periode van 4 maanden andere verzoeken worden ingediend die samen de grenswaarde in een gebied overstijgen, dan vervalt de reguliere volgorde op datum van binnenkomst. De gemeenteraad besluit op dat moment over het toepassen van een 'tender'systeem. Hiermee kunnen initiatieven worden geselecteerd die het best aansluiten bij het gemeentelijk beleid. Initiatiefnemers worden daarom gevraagd zo vroeg mogelijk hun ideeën te delen met de gemeente.

In het kansrijke gebied zijn meerdere mogelijkheden voor zonnevelden. Aanvragen voor dit gebied worden pas in behandeling genomen nadat er een gebiedsvisie voor dit gebied is opgesteld.